

КИЇВСЬКИЙ СТОЛИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
ФАКУЛЬТЕТ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ
Кафедра початкової освіти

ФОРМУВАННЯ МЕДІАГРАМОТНОСТІ В УЧНІВ 4 КЛАСУ
НА УРОКАХ ЧИТАННЯ

МАГІСТЕРСЬКА РОБОТА
Спеціальність 013 «Початкова освіта»

Яценко Вікторія Андріївна,
студентка групи ПОм12414д
Науковий керівник:
Нежива Людмила Львівна,
доктор педагогічних наук, доцент.

Допущено до захисту
Протокол № ____ від _____ 2025 р.
Завідувач кафедри _____ Г.Л. Бондаренко

КИЇВ – 2025

ЗМІСТ

ВСТУП.....	2
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ МЕДІАГРАМОТНОСТІ В УЧНІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ	
1.1. Поняття «медіаграмотність» та його місце в сучасній освіті.....	5
1.2. Медіаграмотність в нормативних документах	12
1.3. Потенціал уроків читання в розвитку медіаграмотності в учнів початкових класів.....	20
Висновки до I розділу.....	25
РОЗДІЛ 2. МЕТОДИКА ФОРМУВАННЯ МЕДІАГРАМОТНОСТІ В УЧНІВ 4 КЛАСУ НА УРОКАХ ЧИТАННЯ	
2.1. Діагностика рівня сформованості медіаграмотності в учнів 4 класу.....	27
2.2. Методи та прийоми формування медіаграмотності на уроках читання...	39
2.3. Перевірка ефективності розробленої методики формування медіаграмотності в учнів 4 класу на уроках читання.....	53
Висновки до II розділу.....	62
ВИСНОВКИ.....	65
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	69
ДОДАТКИ.....	76

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. У сучасному світі, наповненому різними інформаційними джерелами, медіаграмотність стає ключовою компетентністю, необхідною для формування свідомої особистості з критичним мисленням. Потік інформації, з яким щоденно стикаються діти, зумовлює необхідність цілеспрямованого розвитку вмінь аналізувати, інтерпретувати та оцінювати зміст медіаповідомлень. Особливо важливо закладати основи медіаграмотності вже в початковій школі, коли формується світогляд дитини та навички свідомого сприйняття тексту. Дослідження потенціалу формування медіаграмотності на уроках читання у четвертому класі набуває особливої значущості як у контексті реалізації сучасних освітніх стандартів, так і з позиції підготовки здобувачів початкової освіти до соціалізації в інформаційно насиченому середовищі.

Крім того, тенденції сучасного світу засвідчують значний вплив цифрових технологій на освітній процес і дозволяють дітям молодшого шкільного віку. Учні дедалі частіше звертаються до різних джерел інформації – інтернету, соціальних мереж, відеохостингів. У цьому контексті важливо не лише забезпечити академічну грамотність, а й сформувати базові навички роботи з медіа ресурсами, що сприятимуть безпечному та усвідомленому користуванню інформаційними ресурсами. Саме тому є потреба в розробці ефективних методичних підходів до впровадження медіаосвіти в освітній процес початкової школи. Особливий інтерес становить вивчення потенціалу традиційних навчальних предметів, зокрема уроків читання, як освітнього середовища для формування медіаграмотності. Саме робота з художніми та

публіцистичними текстами створює передумови для реалізації інтегрованого підходу до розвитку критичного мислення, інтерпретаційних умінь і здатності до аналічного опрацювання інформації.

Об'єкт дослідження: процес формування медіаграмотності в учнів початкової школи.

Предмет дослідження: методика формування медіаграмотності в учнів четвертого класу на уроках читання.

Мета дослідження: теоретично обґрунтувати, розробити та перевірити ефективність методики формування медіаграмотності учнів четвертого класу на уроках читання. Дослідження спрямоване на визначення ролі медіаграмотності як важливої складової ключових компетентностей молодших школярів у контексті Нової української школи.

Основними **завданнями** дослідження є:

- Проаналізувати стан наукової розробленості проблеми формування медіаграмотності у психолого-педагогічних джерелах.
- Розкрити сутність поняття «медіаграмотність» і визначити його значення для учнів початкової школи.
- Обґрунтувати дидактичні можливості уроків читання для розвитку медіаграмотності молодших школярів.
- Розробити діагностичний апарат і дослідити стан сформованості медіаграмотності на уроках читання в початковій школі.
- Розробити та експериментально перевірити методику формування медіаграмотності на уроках читання в 4 класі.

Методи дослідження. *Теоретичні: аналіз і синтез психолого-педагогічної та методичної літератури* дали змогу визначити наукові підходи до формування медіаграмотності, з'ясувати сутність ключових понять та окреслити теоретичні засади дослідження; *порівняльний аналіз*

використовувався для зіставлення різних моделей і практик медіаосвіти в початковій школі, що дозволило визначити найефективніші підходи; *класифікація та систематизація* наукових джерел сприяли структуруванню концепцій, методів та засобів розвитку медіаграмотності на уроках читання; *узагальнення наукових результатів* дозволило сформулювати цілісне бачення проблеми та обґрунтувати педагогічні умови формування медіаграмотності в молодших школярів.

Емпіричні: спостереження за навчальним процесом дозволило виявити рівень залучення учнів до медіаактивностей та їхню реакцію на запропоновані методики; *анкетування та опитування* учнів і вчителів надали можливість зібрати дані про ставлення до медіаосвіти та її вплив на навчальні досягнення; *педагогічний експеримент* був проведений з метою перевірки ефективності розроблених методичних рекомендацій щодо формування медіаграмотності на уроках читання; *обробка кількісних даних* забезпечила об'єктивність результатів дослідження та дозволила зробити обґрунтовані висновки щодо ефективності запропонованих підходів.

Апробація магістерського дослідження: на II Всеукраїнській студентсько-викладацькій науково-практичній конференції з міжнародною участю «Початкова школа в новій освітній реальності» (Лубни, 24 квітня 2025 року); на I Всеукраїнській студентській науково-практичній конференції «Наукові інсайти майбутніх педагогів: від пошуку до втілення» (Київ, 24 жовтня 2025 року).

Структура роботи. Робота складається зі вступу, двох розділів, висновків до розділів, загальних висновків, списку використаних джерел та додатків.

РОЗДІЛ I. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ МЕДІАГРАМОТНОСТІ В УЧНІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ

1.1. Поняття «медіаграмотність» та його місце в сучасній освіті

Динамічний розвиток цифрових технологій, зростання обсягів медіаконтенту та його впливу на формування світогляду зумовлюють потребу в переосмисленні змісту та функцій освіти. У цьому контексті медіаграмотність розглядається не лише як здатність сприймати й критично оцінювати інформацію, але й як важлива складова освітніх стандартів, що забезпечує підготовку учнів до відповідальної та усвідомленої взаємодії з медіасередовищем. У світі переповненому інформацією важливо вміти з нею взаємодіяти. Навички медіаграмотності дають необхідні інструменти для ефективного пошуку інформації в Інтернеті, її аналізу та використання. Це має суттєве значення для здобувачів освіти під час виконання ними дослідницьких завдань, а в подальшому – для дорослих у процесі розв’язання інформаційних задач у повсякденному житті та професійній діяльності.

Сучасні учні навчаються в епоху інформаційних технологій, де читання не обмежується лише класичними книгами чи підручниками. Уроки читання повинні включати й уміння працювати з різними видами медіа: фото, відео, інфографікою, колажами, рекламою, соціальними мережами, блогами тощо.

Навички медіаграмотності дозволяють учням орієнтуватися в цих форматах, визначати їхні особливості та розпізнавати типи медіатекстів, якими вони послуговуються.

У сучасному науковому дискурсі медіа розглядаються як багатовимірна система каналів і засобів передавання інформації. Класифікація медіа дозволяє структуровано описати їх різновиди (Рис.1.1.). У контексті медіаграмотності важливо розрізняти традиційні й нові медіа, професійні й аматорські джерела, а також медіа за їх функціями – адже саме ці параметри впливають на формування критичного сприйняття інформації.

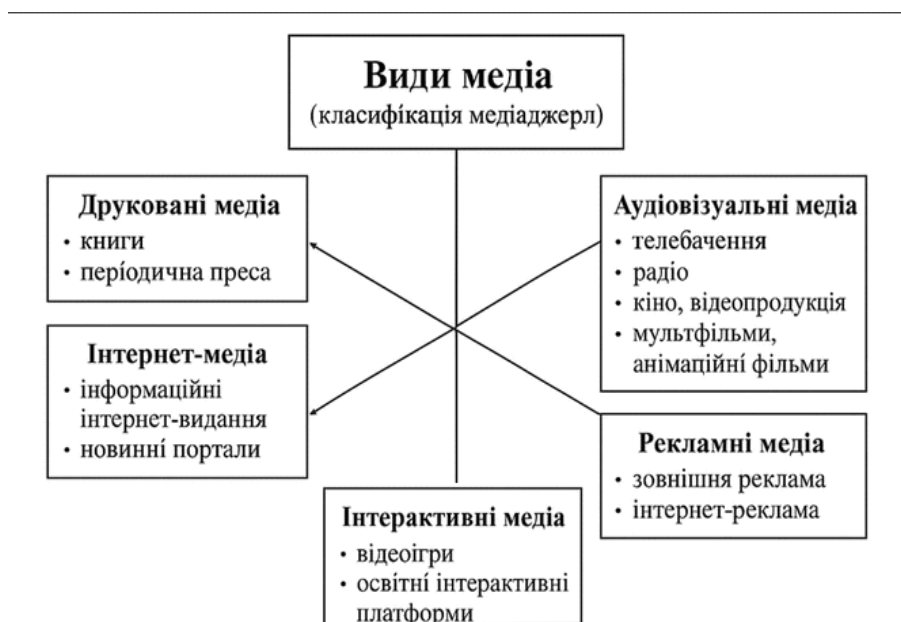

Рис.1.1. Класифікація видів медіа

Навички медіаграмотності пов'язані з критичним мисленням та творчими навичками. Медіаграмотність забезпечує здобувачам освіти не лише розуміння змісту прочитаного, а й здатність критично оцінювати джерела інформації, встановлювати її достовірність, аналізувати комунікативні наміри автора, виявляти можливі маніпулятивні впливи та

здійснювати інтерпретацію матеріалу з різних позицій. Це набуває особливої ваги на уроках читання, оскільки учні працюють із широким спектром текстів, у яких можуть бути представлені як достовірні відомості, так і спотворені чи неправдиві дані.

Медіаграмотність також сприяє розвитку здатності створювати власні медіатексти, що особливо актуально в епоху соціальних мереж та інтернет-платформ. Сучасні діти та молодь активно споживають та створюють контент у різних формах: тексти, відео, блоги. Розуміння, як правильно створювати і транслювати медіа-матеріали, є важливим.

Актуальність порушеної проблематики зумовлює інтенсивність її наукового опрацювання та пошуку ефективних шляхів формування медіаграмотності. З метою глибшого теоретичного обґрунтування понятійного апарату в магістерському дослідженні буде проаналізовано підходи до визначення терміна «медіаграмотність», запропоновані провідними науковцями та вчителями-практиками.

Науковий інтерес до проблеми медіаграмотності існує вже тривалий час: дослідження цієї теми здійснювали вчені з різних країн, що свідчить про її міжнародну значущість та актуальність. The National Association for Media Literacy Education (NAMLE) сформулювали поняття «медіаграмотності» як здатність отримувати доступ, аналізувати, оцінювати, створювати та діяти, використовуючи всі форми комунікації. Вона ґрунтується на традиційній грамотності та пропонує нові форми читання й письма.

Важливу роль у становленні та розвитку медіаосвіти відіграло ЮНЕСКО. Вважається, що вперше термін «медіаосвіта» був вжитий у 1973 р. на спільному засіданні сектору інформації ЮНЕСКО та Міжнародної ради з кіно та телебачення [11, с. 3].

Поняття «медіа» та «інформаційна грамотність» визначають як «основу для розширення доступу до інформації й знань, забезпечення свободи вираження поглядів та якісної освіти. Вона описує навички й установки, необхідні для усвідомлення ролі медіа та інших постачальників інформації, зокрема в Інтернеті, для пошуку, оцінювання й створення інформації та медіаконтенту; іншими словами, вона охоплює компетентності, які життєво важливі для ефективної участі людей у всіх аспектах розвитку» [10, с. 46].

Дуже часто поряд із поняттями «інформаційна і медійна грамотність» використовують поняття «компетенція». Це може бути інформаційна або медійна компетенція. Саме поняття «компетентність» розуміють як «сукупність особистісних якостей учня (ціннісно-сміслових орієнтацій, знань, умінь, навичок, здібностей), зумовлених досвідом його діяльності у певній соціально і особистісно значущій сфері» [37, с. 163];

Важливо те, що інформаційна грамотність фокусується на процесі споживання інформації та набуття нею стану поінформованості й означає «здатність користувача визначити і формулювати власні інформаційні потреби, знаходити доступ до інформації, володіти навичками критичної оцінки інформації, використовувати ІКТ для обробки інформації, етично ставитися до інформації» [10, с. 47].

Поняття «медіаграмотність» визначали науковці вітчизняні і зарубіжні. У таблиці 1 наведено приклади сформульованих вченими визначень.

Таблиця 1.

Інтерпретація поняття «медіаграмотність»

Автор\ Джерело	Рік	Визначення
Encyclopedia Britannica	2017	« <i>Медіаграмотність</i> – це застосування критичного мислення для інтерпретації

		або створення мас-медіа, особливо з боку споживача в епоху онлайн-дезінформації та маніпуляцій. Термін «медіаграмотність» утворений за аналогією з терміном «читання та письмо»: якщо останній означає здатність читати, писати й розуміти слова та фрази, то перший стосується здатності аналізувати, оцінювати й створювати різноманітні види медіа» [6].
Г. Марченко. Термінологічний аналіз сутності категорії «медіаграмотність»	2021	« <i>Медіаграмотність</i> – комплекс знань, умінь і навичок, які дозволяють свідомо сприймати, критично аналізувати, інтерпретувати й оцінювати отриману інформацію і як результат – створювати та передавати медіаповідомлення у різних формах, а також взаємодіяти із суспільством за допомогою медіазасобів» [24, с.28].
Ю. Руденко, В. Овчаренко Аналіз закордонного досвіду формування медіаграмотності молоді	2022	« <i>Медіаграмотність</i> – це сукупність знань, компетентностей і практик критичного оцінювання медіа із розумінням їх соціокультурного і політичного контексту; навички відповідального споживання, поширення і створення медіаповідомлень; здатність взаємодії у медіапросторі на

		творчій, законній і етичній основі; уміння протистояти агресивним і деструктивним інформаційним впливам та захищати свій інформаційний простір» [41, с. 47].
Д. Вербінський, Я. Сікора, О. Усата «Медіаграмотність як один зі складників процесу підготовки сучасного педагога професійного навчання»	2021	« медіаграмотність – полягає в сукупності мотивів, знань, умінь і можливостей, що сприяють добиранню, використанню, критичному аналізу, оцінюванню, створюванню та передаванню медіатекстів різних форм, жанрів, а також аналізу складних процесів функціонування медіа в суспільстві»[7, с. 70].
М. Головань «Інформатична компетентність: сутність, структура і становлення. Інформатика та інформаційні технології в навчальних закладах»	2007	«Медіаграмотність – це якість особистості, що включає «сукупність знань, умінь і навичок виконання різних видів інформаційної діяльності й ціннісне ставлення до цієї діяльності, при цьому під інформаційною діяльністю розуміють сукупність процесів збору, аналізу, перетворення, зберігання, пошуку та поширення інформації» [9, с. 5].

В. Іванов, О. Волошенюк «Медіаосвіта та медіаграмотність»	2013	«Медіаграмотність полягає у сукупності мотивів, знань, умінь і можливостей, що сприяють добиранню, використанню, критичному аналізу, оцінюванню, створюванню та передаванню медіатекстів різних форм, жанрів, а також аналізу складних процесів функціонування медіа в суспільстві» [12, с. 10].
П. Мірошніченко, О. Гороховський, О. Мельникова- Курганова, Н. Островська «Фактчекінг і медіаграмотність: словник термінів»	2020	«Медіаграмотність – сукупність мотивів, знань, умінь і можливостей, що сприяють добиранню, використанню, критичному аналізу, оцінюванню, створюванню та передаванню медіатекстів різних форм, жанрів, а також аналізу складних процесів функціонування медіа в суспільстві. Підвищення медіаграмотності – важливий результат медіаосвіти» [28, с. 43].
Л. Найдьонова, М. Слюсаревський. «Концепція впровадження медіаосвіти в Україні (нова редакція) »	2016	«Медіаграмотність – складова медіакультури, яка стосується вміння користуватися інформаційно–комунікативною технікою, виражати себе і спілкуватися за допомогою медіазасобів, успішно здобувати необхідну інформацію, свідомо сприймати і критично тлумачити інформацію, отриману з різних медіа,

		відділяти реальність від її віртуальної симуляції, тобто розуміти реальність, сконструйовану медіаджерелами, осмислювати владні стосунки, міфи і типи контролю, які вони культивують» [31, с.8].
--	--	--

У результаті проведеного аналізу теоретичних джерел можемо визначити, що «медіаграмотність» є багатогранним явищем, яке включає в себе критичне мислення, здатність аналізувати, створювати, передавати й оцінювати інформацію. Тема медіаграмотності цікавить багатьох вчених та дослідників, з чого можемо зробити висновок, що медіаграмотність є важливою навичкою для сучасної людини. У світі перенасиченому інформацією потрібно вміти з нею працювати, критично до неї ставитися, та розуміти її вплив.

Для освітнього процесу має значення те, що медіаграмотність розглядається як складова загальної та читацької грамотності, а також як необхідна умова формування інформаційно-комунікативної компетентності учнів. Вона сприяє розвитку пізнавальної самостійності, уміння формулювати власну думку, аргументувати позицію, розпізнавати маніпуляції та формувати власне ставлення до медіаконтенту.

У дослідженні нам важливо також, дослідити і поняття «формування», щоб розуміти які дії потрібно зробити для формування медіаграмотності та як організувати цей процес. Як зазначає В. Ягупов, що формування – це надання певної форми, завершеності процесу становлення особистості, досягнення нею рівня зрілості та стабільності; процес становлення людини як соціальної істоти під впливом різноманітних факторів (соціальних, економічних, ідеологічних, психологічних, педагогічних тощо) [61].

У межах дослідження проблеми формування медіаграмотності учнів четвертого класу дане поняття набуває своєрідного змісту. Воно розуміється як систематичний процес розвитку в дітей здатності критично сприймати медіаінформацію, аналізувати її зміст, відрізняти достовірні та маніпулятивні повідомлення, створювати власні медіапродукти та відповідально взаємодіяти у цифровому середовищі.

Таким чином, поняття «медіаграмотність» у сучасній педагогічній науці розглядається як компетентність, що поєднує пізнавальні, комунікативні, інформаційні, етичні та творчі складники. Її формування є важливим напрямом сучасної освіти, оскільки забезпечує формування свідомого, відповідального та критично мислячого громадянина, здатного ефективно діяти в інформаційному суспільстві.

Отже, формування медіаграмотності в учнів четвертого класу розуміємо як динамічний, цілеспрямований процес педагогічної дії та учнівської активності, спрямований на становлення ключових когнітивних, операційних та ціннісних вмінь, що забезпечують безпечну, відповідальну та критичну взаємодію дитини з медіапростором.

1.2. Медіаграмотність в нормативних документах

Медіаграмотність передбачає активізацію критичного мислення, вміння аналізувати медіатексти, створювати власні інформаційні продукти, усвідомлювати вплив медіа на суспільство і особистість. Саме тому, медіаграмотність виступає основою для розвитку інших ключових компетентностей, визначених концепцією НУШ.

Робота з медіа передбачає аналіз і створення текстів, тому медіаграмотність невід’ємно пов’язана з мовно-комунікативною компетентністю: вона сприяє розвитку в учнів умінь розуміти різні типи

текстів, будувати власні висловлення, адаптувати комунікацію до мети й аудиторії, формулювати аргументовану позицію та усвідомлювати силу слова в інформаційному просторі.

У Концепції Нової української школи визначено важливість: критичного мислення; відповідального користування інформаційними ресурсами; розвитку комунікативної компетентності.

У Державному стандарті початкової освіти визначено напрями реалізації освітніх вимог через типові освітні програми. Вперше в українській школі у мовно-літературній освітній галузі введено наскрізні змістові лінії, які стосуються медіаграмотності: «Досліджуємо медіа» (перший цикл) та «Досліджуємо і взаємодіємо з медіа продукцією» (другий цикл). Завдання яких полягає в ознайомленні з різними видами медіа, а також формування умінь самовираження та комунікації через створення власних медіапродуктів (реклами, тексту, відео, тощо), аналізу й інтерпретації інформації, критично оцінювати зміст, безпечного використання медіа ресурсів.

У своєму дослідженні ми розглядаємо як реалізується змістова лінія «Досліджуємо медіа» в четвертому класі в підручниках, які створюються відповідно до Типової освітньої програми та є затвердженими МОН. Для реалізації відповідної змістової лінії в підручниках вміщено завдання, які спрямовані на формування медіаграмотності. Додано медіатексти відповідно до віку учнів та актуальних для них тем.

Завдання з медіаграмотності наявні у всіх затверджених МОН України підручниках з читання відповідно до Типової освітньої програми. Кожен з авторів підручників реалізовує завдання цієї змістової лінії по-різному. У шкільних підручниках завдання з медіаграмотності виділені в окрему рубрику «Досліджуємо медіа», як в підручнику О. Вашуленко (Рис.1.2.). У деяких підручниках завдання з медіаграмотності інтегровані в питання до

роботи з текстом, ілюстрацією, відео, як в «Українська мова та читання (О. Іщенко) 4 клас та Українська мова та читання (І. Большакова) 4 клас.» (Рис.1.3. та Рис.1.4.).

Завдання на формування медіаграмотності з підручника «Українська мова та читання (О. Вашуленко)» передбачає ознайомлення учнів із віртуальним музеєм. Це завдання допомагає продемонструвати одночасну роботу з різними медіа: текстом, зображенням, аудіо та відео (музейні відеоекскурсії, аудіогіди, 3D-експозиції). А також вчитель може показати як взаємодіяти з віртуальними музеями, що може сприяти зацікавленості учнями подальшому індивідуальному дослідженню різних віртуальних музеїв. Завдання має QR-код за яким користувачі можуть перейти до медіаресурсів (Рис.1.2.).

Досліджуй медіа

- Здійсни віртуальну екскурсію до Національного музею народної архітектури та побуту України.

Я – дослідник

- Чому цей музей називають Україною в мініатюрі?
- Де розташований Музей народної архітектури і побуту?
- Що можна побачити в цьому музеї просто неба?

Я – дослідниця

Рис.1.2. Приклад завдання з віртуальним музеєм у підручнику «Українська мова та читання 4 клас» (О. Вашуленко) 2021р.

У завданні з підручника «Українська мова та література» О. Іщенко продемонстровано текст, який вже містить історичну довідку про фільм «Аліса в країні чудес». Ця інформація та друге питання до тексту підводять учнів до обговорення особливостей фільму за художнім твором. За третім

запитанням учні порівнюють різні види медіа, а саме фільм та книгу. Учні визначають який вид медіа їм більше до вподоби, і визначають різні засоби художнього зображення (Рис.1.3).

 1. Прочитайте. Обговоріть, чому програма перевірки орфографії підкреслила деякі слова.

фільм
кіно
стрічка

Уперше фільм про пригоди Аліси зняли на початку двадцятого століття (1903 р.). Це був чорно-білий німий фільм. Фільм тривав дванадцять хвилин і був самим довшим у Великій Британії. Через сто років (2010 р.) фільм про Алісу створили на студії «Дісней». У цьому фільмі майже всіх мешканців підземного світу зробили за допомогою компютерної графіки.

■ Знайдіть слово, що повторюється. Подумайте, якими іменниками, займенниками його можна замінити.

■ Спишіть, виправивши помилки.

2. Зі стрічки якого року — 1903 чи 2010-го — цей кадр? Чому ви так думаєте?

■ Спробуйте описати кота одним-двома реченнями. Обговоріть, у кого вийшов найцікавіший опис.

3. Дайте відповідь на запитання (5 речень).

А Що вам більше подобається — читати книжки чи дивитися кіно? Чому?

Б Яку книжку, з уривком із якої ви ознайомилися цього місяця, ви хотіли би прочитати повністю? Чому?

В Чи бачили ви кінофільм або мультфільм за книжкою, яку читали? Порівняйте свої враження.

 4. Обміняйтеся зошитами. Прочитайте і обговоріть роботи одне одного.

20

Рис.1.3. Приклад завдання на порівняння повісті-казки та фільму «Аліса в країні чудес» в підручнику «Українська мова та читання 4 клас» (О. Іщенко, А. Іщенко) 2021р.

У завданні (Рис.1.4) сформульовано питання до попередньо прочитаного тексту, де розповідається про відеоблог. У роботі над цим завданням вчитель ознайомлює учнів з поняттям «відеоблог». Потім обговорюються питання стосовно блогу. Автор підручника пропонує обговорити дискусійну проблему: «Чи варто довіряти всьому що кажуть, або пишуть блогери?», що сприяє розвитку критичного мислення.

У Додатку А продемонстровано інші завдання, що містяться в чинних підручниках з читання. Перегляд та аналіз завдань з різних підручників дозволяють нам зробити висновок, що робота з медіаграмотністю впроваджується на уроках читання. Проаналізовані підручники містять багато актуальних завдань, які допомагають формувати медіаграмотність учнів. Різноманітні завдання як і для розвитку критичного мислення, так і на опрацювання різних медіа ресурсів. До їх переліку належать візуальні (текст, малюнок, світлина , а також комікси, колажі, дитячі журнали і газети), аудіальні (музика, радіо), аудіовізуальні (телевізійні програми, мультфільми, фільми, анімація), Інтернет (комп'ютерні ігри, інтернет-ресурси для дітей), реклама у друкованих виданнях, на радіо та телебаченні. Містять інтернет-ресурси такі як віртуальний-музей та інші платформи, з якими можна працювати на уроці. Різноманітність завдань дозволяє формувати навичку медіаграмотності відповідно до різних аспектів цього поняття. Учні працюють з усіма видами медіатекстів та здобувають вміння аналізу, створення свого контенту, вчать знаходити недоліки, закономірності тощо.

- Проаналізуй новину за питаннями.

Хто створив блог? З якою метою? Чим блог може мене зацікавити? Чи хочу я щось зробити після читання новини про блог? Чи дійсно мені це потрібно?

- Напиши відгук про свою улюблену книжку. Запиши відеовідгук про неї. Поділися текстом і відео з друзями онлайн.
- Порівняй текст і відео. У яких ситуаціях краще записувати текст, а в яких — відео?
- Чи переглядаєш ти відео блогерів? Які блоги тебе цікавлять? Чому?

Дискусія. Т-схема. Точка зору.

Чи варто довіряти всьому, що говорять і показують блогери?

- Запиши по три думки для двох точок зору.

Так	Ні
1.	1.
2.	2.
3.	3.

Рис.1.4. Приклад завдання аналізу новини в підручнику «Українська мова та читання» 4 клас (І. Большакова) 2021р.

Інтеграція медіаграмотності в уроки читання може відбуватися різними способами. Академією української преси була створена гра для навчання «Медіазнайко» для учнів молодшого шкільного віку, що допомагає вчителю в цікавій та ігровій формі сформуванню якомога більше знань про інформаційний (медіа) простір (Рис.1.5.).

За допомогою подібних ігор та додатків можна не лише сформувати знання, а й інтерес до різних видів медіа та сприяти до взаємодії учнів з ними. Гра має на меті допомогти учням пізнати медійне середовище – як працюють ЗМІ, як формуються тексти, як інформація впливає на споживача. Грати можуть учні, а також використовувати гру вчителі як інструмент перевірки та закріплення знань. Гра складається з дев'яти тем, що охоплюють такі розділи, як:

- Що таке інформація
- Історія ЗМІ
- Аналізуємо ЗМІ
- Свобода слова та її обмеження
- Всередині ЗМІ
- Друковані ЗМІ
- Телебачення
- Радіо
- Інтернет (Рис.1.6.)

У процесі гри учневі треба відповісти на запитання, виконати завдання, а також спробувати себе у ролі журналіста: створити телепрограму, сайт, газету тощо. Таким чином, гра не лише перевіряє знання, а й дає практичний досвід «всередині медіа».

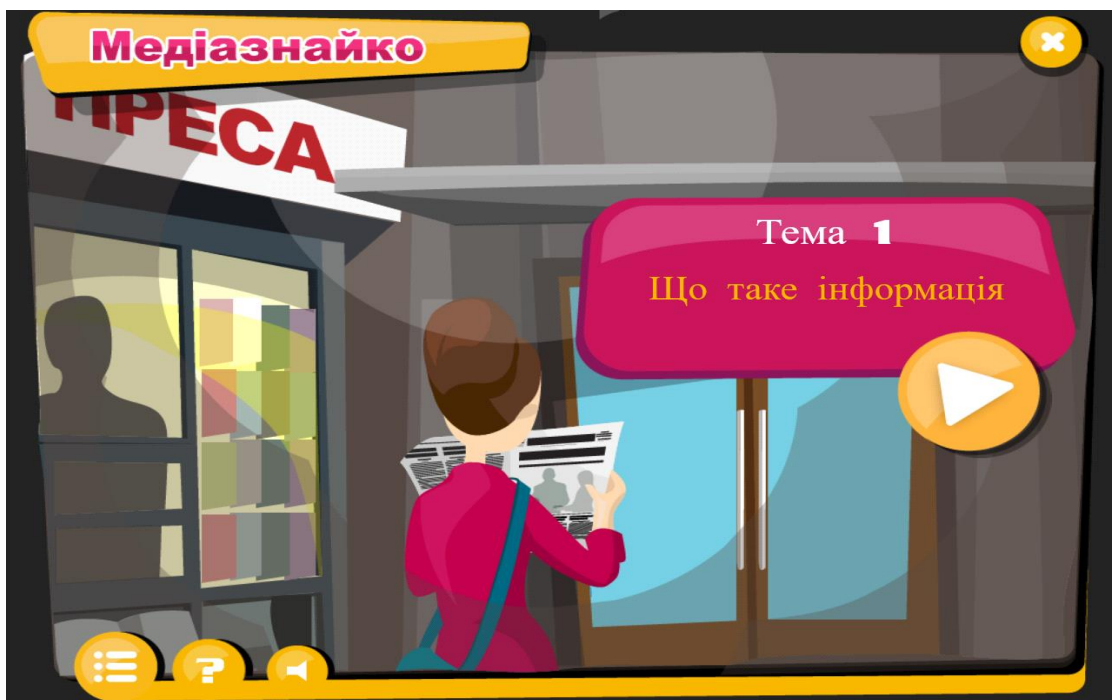

Рис.1.5.Приклад як розглядаються теми в грі «Медіазнайко».

Рис.1.6. Головний екран гри «Медіазнайко», у якому можна обрати потрібний розділ гри.

Також дуже важливо, що роботу з ресурсами подібними до вищезазначеної гри легко інтегрувати в роботу на уроці. Гру можна застосовувати на різних етапах уроку. Наприклад, на етапі вступу до нової теми вчитель пропонує учням пройти певний рівень гри, щоб зацікавити їх і підготувати до роботи з текстом. Так учні активізують свої знання про медіа й одразу побачать, як інформація може подаватися по-різному.

Під час опрацювання тексту можна поєднувати читання з виконанням завдань із гри. Наприклад, після прочитання статті чи уривку учні виконують вправи з рівня «Аналізуємо ЗМІ» і порівнюють, які риси тексту збігаються з прикладами у грі. Це допомагає закріпити навички аналізу та критичного ставлення до прочитаного. На етапі обговорення результати гри стають основою для дискусії. Учні пояснюють, чому вони обрали ті чи інші відповіді, де побачили маніпуляції чи упередженість, а також порівнюють ці приклади з текстами, які читали на уроці. Гру також можна використати для домашнього завдання: учні проходять рівень самостійно й готують невеликий відгук або приклади з реального життя, які пов'язані з темою. Окремий варіант роботи – групове змагання: клас поділяється на команди, кожна команда проходить один із рівнів, записує відповіді та презентує свій результат. Це розвиває співпрацю і стимулює активність учнів. Після завершення кількох рівнів доречно запропонувати створення власного медіатексту: учні готують маленьку газету, сайт чи телепередачу за мотивами прочитаного твору, використовуючи знання з гри. Такий прийом допомагає поєднати урок читання з розвитком медіаграмотності й творчих навичок.

Проведений аналіз показав, що медіаграмотність у початковій школі є невід'ємною складовою мовно-літературної освітньої галузі, реалізованою через наскрізну змістову лінію «Досліджуємо медіа», визначену у Типовій освітній програмі Нової української школи. Вона не виступає окремою

компетентністю, а є міждисциплінарним елементом, який інтегрується у різні види навчальної діяльності, сприяючи розвитку в учнів критичного, креативного та комунікативного мислення.

Змістове наповнення підручників з української мови та читання для 4 класу (авторів О. Вашуленко, Н. Іщенко, О. Большакової) свідчить, що завдання, спрямовані на формування медіаграмотності, представлені у різних формах: як окремі рубрики «Досліджуємо медіа», або інтегровані у роботу з текстом, ілюстрацією, аудіо чи відео матеріалом. У підручниках реалізується комплексний підхід до формування медіа компетентностей через ознайомлення з різними видами медіа (текст, зображення, фільм, відеоблог, реклама), аналіз змісту, порівняння медіапродуктів, визначення впливу інформації на свідомість.

Використані завдання спрямовані на розвиток умінь аналізувати, інтерпретувати, критично оцінювати інформацію та безпечно користуватися медіа ресурсами. Важливим є акцент на створенні власних медіапродуктів (текстів, афіш, відео, блогів), що стимулює творчість, самовираження і підвищує мотивацію учнів до навчання.

Окрім того, доцільним є використання інтерактивних інструментів (зокрема гри «Медіазнайко», розробленої Академією української преси), які сприяють формуванню інтересу до медіа простору, закріпленню знань у практичний спосіб і створюють умови для активного, осмисленого залучення учнів до роботи з медіа.

Отже, реалізація змістової лінії «Досліджуємо медіа» у підручниках для четвертого класу сприяє системному формуванню медіаграмотності молодших школярів. Вона забезпечує поєднання пізнавального, ціннісного та практичного аспектів навчання, формує в учнів здатність свідомо сприймати інформацію, розпізнавати маніпуляції, створювати власні медіапродукти та

критично мислити. Таким чином, медіаосвітній компонент у мовно-літературній галузі виступає важливим чинником реалізації компетентнісного підходу та виховання сучасного інформаційно грамотного учня.

1.3.Потенціал уроків читання у розвитку медіаграмотності в учнів початкових класів

На уроках читання важливо, щоб учні не просто прочитали текст та зрозуміти написане, а й змогли б його проаналізувати. Сучасний світ диктує потребу в навичці медіаграмотності. У підручниках з літературного читання багато різноманітних текстів пов'язаних з інформацією з різних сфер і потрібно навчити учнів піддавати сумніву прочитане. Вчителі пояснюють учням, що вони мають критично сприймати будь-яку інформацію, яку можуть отримати з медіа джерел або ж знайти в мережі Інтернет. Інформація в інтернет просторі не завжди достовірна. Наявність художніх, науково-популярних, публіцистичних творів у підручниках з читання вчить працювати з різними типами текстів. Читаючи тексти та виконуючи завдання до них, демонструємо учням як працюють медіа, яким чином створити власні медіа продукти, що таке «медіа», «сюжет».

Застосування технологій медіаосвіти на уроках читання допомагає підвищити інтерес учнів до читання. Художній текст в поєднанні з різними видами медіа (ілюстраціями, аудіосупроводом, відеофрагментами, інтерактивними ресурсами, віртуальними музеями) створює для учнів нове освітнє середовище, у якому читання є не лише «роботою з текстом» й перетворюється на багатовимірну пізнавальну діяльність.

На уроках літературного читання ефективним є використання творчих вправ, що дає змогу підвищувати медіаграмотність молодших школярів і

їхній поступ у літературній освіті: «розробка обкладинки, афіші»; вправа «створення сторінки в соціальних мережах»; «Буктрейлер», «Робота з QR-кодами», «Скрайбінг» - історії (метод розповіді чи пояснення, який дає змогу створення презентацій, таблиць, діаграм для так званих скрайбінг); робота з ілюстраціями.

Учні початкової школи сприймають візуальну інформацію краще й взаємодіють більш продуктивно через образи, музику, рух і гру. Тому застосування медіа створює емоційне занурення у зміст твору, допомагає краще зрозуміти контекст, уявити персонажів і події, встановити зв'язок між літературою та культурним середовищем, чим значно посилює мотивацію учнів – вони починають не лише читати текст, а й досліджувати його через медіапродукти, що відповідає їхнім інтересам .

Крім того, медіаосвіта демонструє в учнів відчуття «користі» читання. Вони бачать, що літературний текст може бути основою для створення власних мультимедійних презентацій, ігор, коміксів, відгуків, що розвиває креативність і додає відчуття значущості власної роботи. У такий спосіб читання перестає бути ізольованою навчальною діяльністю й інтегрується у широкий медіаконтекст життя школярів. Технології медіаосвіти виконують мотиваційну функцію: вони роблять уроки читання більш динамічними, інтерактивними, близькими до життєвого досвіду учнів, що сприяє підвищенню інтересу до книги й формуванню стійкої читацької культури

Застосування завдань направлених на формування медіаграмотності підвищує читацьку грамотність. Проявляється це у вмінні учнів усвідомлювати вплив медіа під час читання, ставитися до інформації, а також у вмінні вільно висловлюватись на довільні теми та зіставляти власні міркування з прочитаним або ж з думкою інших. Інтеграція медіаосвітніх підходів у процес літературного читання сприяє не лише поглибленню

літературних знань школярів, а й формуванню критично мислячої, свідомої та відповідальної особистості читача.

О. Федоров зазначає що «формування медіаграмотності може відбуватися засобами як формальної так і неформальної освіти». На уроках у навчальних цілях можна використовувати смартфони, планшети для створення медіа контенту: відео, аудіо записів, фото, а також для пошуку, обробки, збереження та поширення медіа інформації [51].

Відповідні форми роботи дозволять навчити учнів краще орієнтуватися в медіа просторі та взаємодіяти з медіа продукцією в наближених до життєвих умовах. Учителю важливо сформувати навички, які будуть потрібні в повсякденному житті. Але використання гаджетів має бути побіжним і лише в окремих випадках, коли це стосуватиметься роботи з медіа. Не потрібно ототожнювати медіаграмотність та цифрову грамотність. Як було зазначено, медіаграмотність стосується роботи з медіа продукцією (твір, відео, аудіо, реклама та подібне), а цифрова грамотність направлена на вміння працювати з цифровими технологіями. Саме тому робота з цифровими інструментами в контексті формування медіаграмотності не має бути основною, а лише допоміжним засобом навчання.

Опрацьовані теоретичні джерела свідчать про значний потенціал уроків читання у формуванні медіа грамотності учнів молодшого шкільного віку, так як поєднують роботу з різними медіа текстами та сприяють розвитку критичного мислення. Уроки читання перестають бути направленими лише на відтворення тексту, а стає простором для аналізу, оцінювання та створення власних медіапродуктів.

Використання медіаосвітніх технологій, таких як: ілюстрацій, відео, аудіо, інтерактивних платформ, віртуальних музеїв, допомагає збагатити навчальний процес та підвищити мотивацію до читання, забезпечує емоційне

занурення у зміст тексту. Такі підходи допомагають учням краще зрозуміти контекст авторський задум, розвинути їх візуальне та аудіальне сприйняття. Інтеграція медіаосвітніх завдань на уроках читання сприяє формуванню не тільки читацької та медіаграмотності, а й критичного мислення в учнів.

Важливим аспектом є те, що уроки читання виступають середовищем формування не лише навичок інтерпретації змісту, а й етичних орієнтирів у сфері споживання інформації. Учні вчаться визначати авторську позицію, відрізняти факт від судження, виокремлювати маніпулятивні висловлювання, що створює підґрунтя для розвитку інформаційної безпеки дитини. У межах уроків відбувається цілеспрямоване формування здатності співвідносити прочитане з реальністю, аргументувати власну думку, виявляти недостовірні твердження та аналізувати джерело інформації. Між читанням і медіаграмотністю існує природний зв'язок, адже обидва процеси базуються на розумінні тексту, пошуку підтверджень, вмінні інтерпретувати та робити висновки. Таким чином, літературне читання виступає зоною «педагогічного переходу», де художній текст стає моделлю реального медіасередовища, а навчальні завдання – засобами опанування практик аналізу інформації.

Окрім того, медіаграмотність у процесі читання формує ціннісне ставлення до інформації. Аналізуючи персонажів, учні вчаться співпереживати, відстежувати мотиви їхніх дій, оцінювати правдивість та моральний зміст висловлювань. Це сприяє розвитку емпатії, емоційного інтелекту та відповідального споживання медіаконтенту. Поступово учні розуміють, що інформація має автора, ціль, ціннісний контекст, а отже потребує критичного сприйняття.

Таким чином, потенціал уроків читання полягає у їхній інтеграційній природі: вони дають змогу поєднувати роботу з текстом, розвиток критичного мислення та медіакультуру. Медіаосвіта на уроках стає не

окремою дисципліною, а природним компонентом навчальної діяльності молодших школярів. Це підтверджує, що уроки читання можуть бути платформою для розвитку компетентностей XXI століття - критичного мислення, творчості, комунікації, медіаінформаційної грамотності.

Систематичне впровадження засобів та технологій медіаосвіти в процес літературного читання підсилює його виховний, розвивальний та практичний потенціал. Читання трансформується у діяльність, що формує здатність учня орієнтуватися у сучасному медіапросторі, бути активним споживачем та творцем інформації, що є однією з ключових освітніх функцій НУШ.

Отже, уроки читання є простором для реалізації технологій для формування медіаграмотності в учнів. Оскільки дозволяє комплексно розвинути пізнавальні, творчі, комунікативні компетентності учнів початкових класів, і підготувати їх до взаємодії з інформацією в сучасному медіапросторі

Уроки читання в початковій школі є ефективним середовищем для розвитку медіаграмотності учнів молодшого шкільного віку, оскільки поєднують роботу з текстом, осмислення змісту, інтерпретацію інформації та формування ціннісних суджень. Їх потенціал полягає у можливості аналізувати різні типи медіатекстів, розвивати критичне мислення, удосконалювати здатність до оцінювання достовірності повідомлень і створювати власні медіапродукти. Водночас реалізація цього потенціалу потребує науково обґрунтованого методичного забезпечення, вікових адаптацій, міжпредметної інтеграції та професійної готовності педагога .

Висновки до I розділу

Проведене дослідження дозволяє зробити висновок, що медіаграмотність є невід'ємною складовою сучасної освіти, особливо у початковій школі, де можливо закласти основи критичного мислення, інформаційної культури та відповідального ставлення до медіапростору. Суспільство, у якому дитина щодня стикається з великою кількістю інформації з різних джерел – телебачення, інтернету, соціальних мереж, реклами, – потребує нових підходів до навчання, що формують здатність свідомо сприймати, аналізувати, оцінювати та створювати медіаповідомлення.

У першому підрозділі було з'ясовано, що поняття «медіаграмотність» у науковій літературі трактується як інтегративна характеристика особистості, що поєднує пізнавальні, комунікативні, етичні, інформаційні та творчі компоненти. Науковці (В. Іванов, Л. Найдьонова, О. Баришполець, Н. Мелекесцева, Г. Марченко та ін.) розглядають її як ключову компетентність XXI століття, що забезпечує готовність особистості до життя в інформаційному суспільстві. А також було сформульоване власне визначення поняття «медіаграмотність».

У межах Нової української школи (НУШ) медіаграмотність інтегрована в освітній процес через мовно-літературну галузь, де вона реалізується за змістовою лінією «Досліджуємо медіа». У Типовій освітній програмі підкреслено, що ця лінія має міждисциплінарний характер і не є окремою компетентністю, а забезпечує взаємозв'язок між усіма ключовими компетентностями, сприяючи розвитку інформаційно-комунікаційної, громадянської, соціальної, культурної, підприємницької, а також уміння навчатися впродовж життя. Таким чином, формування медіаграмотності є інтеграційною основою реалізації компетентнісного підходу у сучасній початковій школі.

Аналіз змісту Державного стандарту початкової освіти та Типової освітньої програми (за ред. О.Савченко) засвідчив, що вперше медіаосвітній компонент в початковій освіті отримав чітке змістове вираження у вигляді наскрізних ліній «Досліджуємо медіа». Їх мета полягає у розвитку в учнів умінь критично працювати з інформацією, розуміти вплив медіа на особистість і суспільство, безпечно користуватися цифровими ресурсами, створювати власні медіапродукти (тексти, відео, рекламу, блоги), а також формувати елементи цифрової етики.

Проаналізовані підходи дали підстави стверджувати, що медіаграмотність у молодшому шкільному віці виступає фундаментом для подальшого розвитку критичного мислення, інформаційної культури та медіакомпетентності впродовж життя. Поняття *медіаграмотності* є багатоаспектним і ґрунтовно опрацьованим у сучасному науковому дискурсі, що засвідчують численні дослідження та теоретико-методичні напрацювання. У сфері шкільної освіти простежується поступове впровадження медіаосвітніх підходів у зміст навчання та методики формування медіаграмотності учнів. Водночас констатується недостатня кількість методичних матеріалів і практичних розробок, орієнтованих на підтримку вчителів, зокрема у контексті використання елементів медіаграмотності на уроках читання в початковій школі.

РОЗДІЛ 2. МЕТОДИКА ФОРМУВАННЯ МЕДІАГРАМОТНОСТІ В УЧНІВ 4 КЛАСУ НА УРОКАХ ЧИТАННЯ

2.1. Діагностика рівня сформованості медіаграмотності в учнів 4 класу

У контексті розширення наукових підходів до формування медіаграмотності молодших школярів важливим є аналіз праць, у яких окреслено теоретичні засади та критерії оцінювання відповідних умінь. Особливої уваги заслуговують дослідження, що спрямовані на інтеграцію медіаосвітніх компонентів у зміст літературного читання, оскільки саме цей предмет відкриває широкі можливості для розвитку критичного мислення та читацької компетентності учнів початкової школи.

Визначимо індикатори сформованості медіаграмотності. Знаннєвий компонент передбачає ознайомлення учнів із сутністю понять «інформація» та «медіа», видами медіа, способами передавання й зберігання інформації. Діяльнісний компонент охоплює вміння знаходити, аналізувати й інтерпретувати інформацію з різних джерел; умінь критично її оцінювати, формулювати власну позицію та оцінювальні судження; а також здатність створювати елементарні медіапродукти індивідуально, у парах або групах. Методичною основою формування цих умінь виступає діяльнісно-результативний підхід, що реалізується через особистісно зорієнтовану взаємодію молодших школярів між собою та із сучасним інформаційним середовищем.

Критерії сформованості медіаграмотності учнів було визначено на засадах компетентнісного підходу НУШ. Виходячи зі структури ключових компетентностей (знання – умінь – ставлення – цінності), медіаграмотність

розглядаємо як інтегроване утворення, що включає мотиваційний, когнітивний, діяльнісний та ціннісно-рефлексійний компоненти.

Відповідно до цього виокремлено чотири критерії: мотиваційно-орієнтувальний, когнітивно-інформаційний, діяльнісно-творчий і ціннісно-рефлексійний. Для кожного критерію визначено показники, які конкретизують загальні вимоги Державного стандарту початкової освіти до результатів навчання учнів у частині роботи з інформацією та медіатекстами. Запропоновані показники описують спостережувані прояви сформованості в учнів інтересу до медіа, базових знань про медіатексти, умінь аналізувати й створювати медіапродукти, а також їхнє ціннісне та критичне ставлення до інформації, отриманої з різних джерел.

Таблиця 2.1.

Критерії формування медіаграмотності

Критерій	Показники
Мотиваційно-орієнтувальний	Інтерес до роботи з різними видами медіатекстів (книги, ілюстрації, мультфільми, реклами, відео). Позитивне ставлення до завдань, що вимагають аналізу й оцінки інформації. Вияв ініціативи під час виконання завдань, пов'язаних із медіаграмотністю. Стійкість і регулярність інтересу до роботи з інформаційними матеріалами. Готовність обговорювати побачене чи прочитане, висловлювати власну позицію.
Когнітивно-інформаційний	Знання різних видів медіа та їхніх функцій (які саме медіа додайте з програми)

	Уміння розрізняти фактичну інформацію та оцінні судження. Розуміння авторства та мети медіатексту. Уміння визначати основну думку медіатексту. Здатність знаходити зв'язок між заголовком, ілюстрацією та змістом повідомлення. Початкове розуміння критеріїв достовірності інформації (чи можна довіряти). Використання базових понять медіаграмотності у навчальних ситуаціях.
Діяльнісно-творчий	Уміння здійснювати пошук потрібної інформації у друкованих та цифрових джерелах. Навички аналізу й інтерпретації медіатекстів (виділення головного, встановлення причинно-наслідкових зв'язків). Уміння створювати прості медіапродукти (малюнок, комікс, реклама). Використання в навчанні інтегрованих завдань з елементами медіа. Дотримання правил інформаційної безпеки (не поширювати образливий контент, правильно користуватися джерелами). Здатність співпрацювати в команді з однокласниками під час виконання завдань, пов'язаних із медіа. Творчий підхід до роботи з текстами та візуальними матеріалами.

Ціннісно-рефлексійний	Усвідомлення ролі медіа у навчанні та повсякденному житті. Сформоване ціннісне ставлення до медіа. Розпізнавання якісних медіапродуктів. Критичне ставлення до інформації отриманої з різних джерел.
------------------------------	--

Таблиця 2.2.

Визначення рівнів мотиваційного критерію

Рівні сформованості	Показники
Високий	Учні виявляють стійкий інтерес до роботи з різними видами медіатекстів; охоче виконують завдання, пов'язані з аналізом і оцінкою інформації; беруть активну участь в обговоренні та висловлюють власну позицію.
Середній	Інтерес до медіа виявляється часто, але переважно в межах навчальної діяльності; ініціатива виявляється епізодично; учні виконують завдання з позитивним ставленням, але періодично не готові до обговорення.
Достатній	Інтерес нестійкий, проявляється лише до окремих видів медіатекстів; виконання завдань відбувається здебільшого за вимогою вчителя; вияв ініціативи скоріше рідкість, ніж систематичний прояв; обговорення інформації

	можливе, але здебільшого учні не завжди чітко формулюють власну думку.
Початковий	Відсутність стійкого інтересу до медіа; учень пасивно виконує завдання; ініціативність та прагнення до обговорення майже не виявляються.

Таблиця 2.3

Визначення рівнів когнітивно-інформаційного критерію

Рівні сформованості	Показники
Високий	Учні добре орієнтуються у різних видах медіа та їхніх функціях; без утруднень розрізняють факти й оцінні судження; чітко можуть визначити кому належить авторство, мету та головну думку медіатексту; демонструють початкові навички оцінювання достовірності інформації; застосовують в своєму мовленні поняття медіаграмотності.
Середній	Учні мають загальне уявлення про види медіа; у більшості випадків розрізняють фактичну інформацію та судження; визначають головну думку з допомогою вчителя; частково розуміють ознаки достовірності інформації; застосовують терміни медіаграмотності в окремих навчальних ситуаціях.

Достатній	Знання учнів про медіа фрагментарні, стосуються переважно знайомих медіа (книги, мультфільми); розрізнення фактів та суджень ускладнене; основну думку визначають не завжди; критерії достовірності інформації не усвідомлюють; термінологію застосовують переважно неточно.
Початковий	Учні майже не розрізняють видів медіа та їхніх функцій; не відрізняють факти від суджень; не вміють визначати головну думку; поняття медіаграмотності не використовують.

Таблиця 2.4

Визначення рівнів діяльнісно-творчого критерію

Рівні сформованості	Показники
Високий	Учні вільно здійснюють пошук інформації в друкованих і цифрових джерелах; впевнено аналізують та інтерпретують медіатексти; створюють власні медіа продукти різних форматів (малюнки, комікси, реклама тощо); активно співпрацюють в групі; проявлять творчість рід час виконання завдань.
Середній	Учні вміють знаходити інформацію за допомогою вчителя; аналізують медіатексти на базовому рівні; можуть створювати нескладні медіапродукти; співпрацюють з однокласниками за умови

	підтримки; творчість проявляються в окремих завданнях.
Достатній	Учні здійснюють поверхневий пошук інформації, здійснюється з труднощами; аналіз і інтерпретація медіатексту неповні; власні медіапродукти прості; співпраця в групі формальна; творчість проявляється епізодично.
Початковий	Учні не вміють самостійно здійснювати пошук; не аналізують і не інтерпретують тексти; не створюють власних продуктів; уникають групових завдань; прояв творчості відсутній.

Таблиця 2.5

Визначення рівнів ціннісно-рефлексійного критерію

Рівні сформованості	Показники
Високий	Учні усвідомлюють значення медіа у власному житті й навчанні; мають чітко сформоване ставлення до медіа; уміють розпізнавати якісні й неякісні медіа продукти; демонструють критичність у ставленні до інформації з різних джерел; здатні до самооцінки власної медіаактивності.
Середній	Учні визначають роль медіа в житті; сформоване позитивне ставлення до якісних медіапродуктів, але мають труднощі з їх визначенням; критичність проявляється епізодично; самооцінка діяльності

	недостатньо глибока.
Достатній	Усвідомлення ролі медіа в учнів фрагментарне; ставлення до контенту здебільшого нейтральне; розрізнення якісних медіа продуктів поверхневе; критичність слабо виражена; самооцінка майже відсутня.
Початковий	Учні не усвідомлюють ролі медіа; не виявляють ціннісного ставлення до них; не розрізняють якісні й неякісні медіа продукти; некритично сприймають отриману інформацію; рефлексія не проявляється.

Відповідно до визначених критеріїв було розроблено опитувальник, який дає змогу оцінити рівні сформованості медіаграмотності учнів. Опитувальник містить запитання закритого, напіввідкритого та питання з множинним вибором, що дозволяє отримати як кількісні, так і якісні дані для подальшого аналізу. Отримані результати забезпечують можливість визначення рівнів сформованості медіаграмотності учнів за кожним із визначених критеріїв, що сприяє комплексному оцінюванню.

Важливо було, щоб питання опитувальника відповідали віковим особливостям учнів четвертого класу, забезпечували зрозумілість запитань, формулювань та змісту відповідно до їхнього рівня розвитку. Такий інструмент дозволяє визначити не лише загальний рівень медіаграмотності, а й окремі її компоненти – когнітивний, ціннісно-мотиваційний та діяльнісний.

Розроблення опитувальника було здійснено для перевірки сформованості медіаграмотності учнів 4 класу за визначеними критеріями. Відповідно до мотиваційного критерію сформульовано запитання, що виявляють ставлення учнів до медіа, рівень зацікавленості у споживанні

якісного інформаційного контенту, необхідності критичного мислення при сприйнятті інформації.

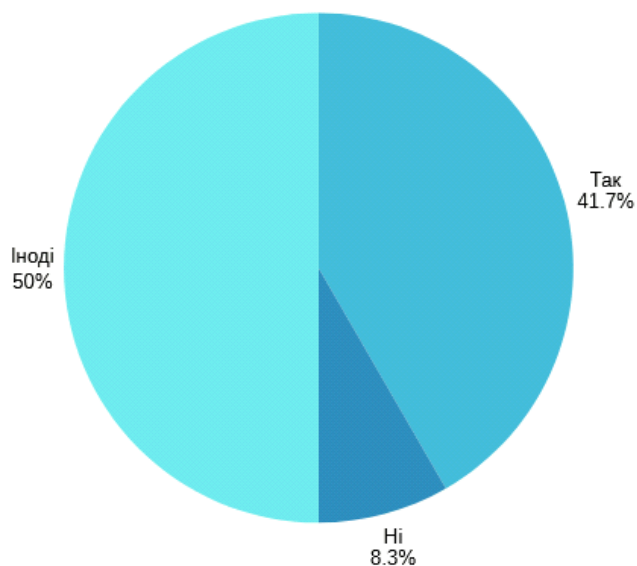

Рис. 2.1. Результати відповідей на питання «Чи подобається тобі працювати з різними медіа?»

Відповідно до інформаційно-когнітивний показника було сформульовано запитання, які дозволяють оцінити якість знань учнів про основні поняття медіаосвіти. Розуміння видів медіа, розрізнення факту та думки та інші спрямовані на оцінку рівня знань.

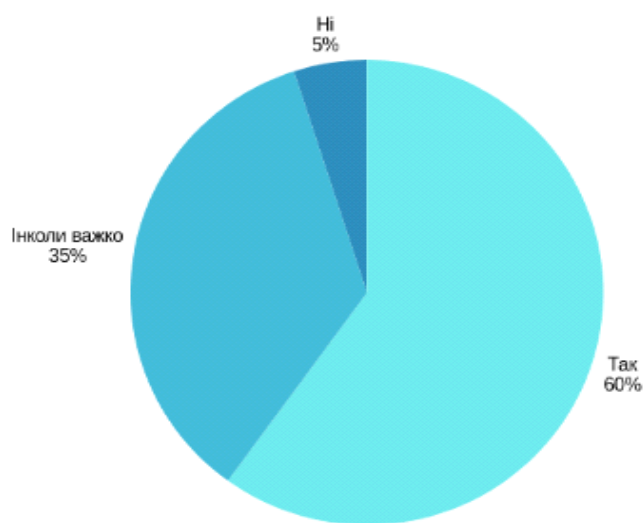

Рис.2.2.Результати відповідей на питання «Чи можеш ти відрізнити факт від думки? »

Відповідно до ціннісно-рефлексійного показника, були сформульовані питання, що дозволяють оцінити ставлення до медіа та здатність критично оцінювати отримати інформацію. Питання в цьому блоці також допомагають нам дослідити чи важливо учням перевіряти інформацію яку вони отримали.

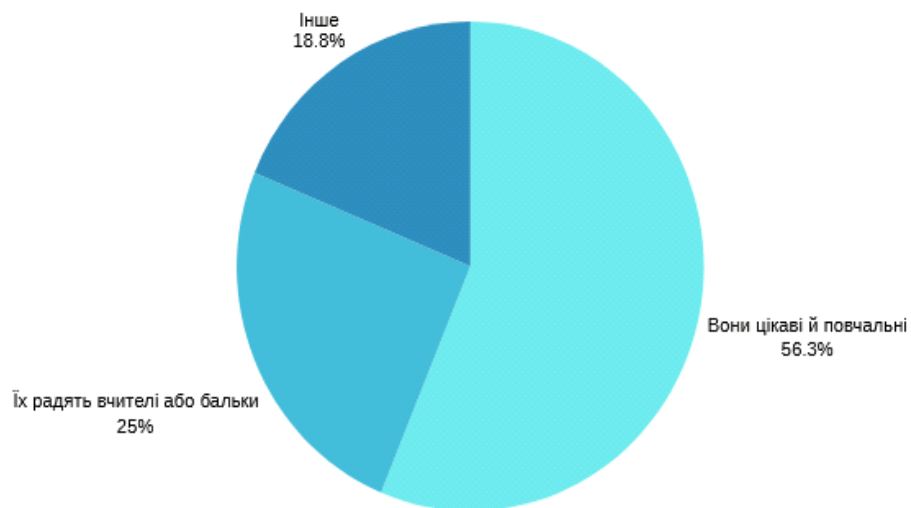

Рис. 2.3. Результати відповідей на питання «Як ти розумієш, що книга, мультфільм чи відео якісні та корисні? »

Відповідно до діяльнісно-творчого показника розроблені питання передбачали оцінку практичних умінь учнів застосовувати знання з медіаграмотності у типових життєвих і навчальних ситуаціях.

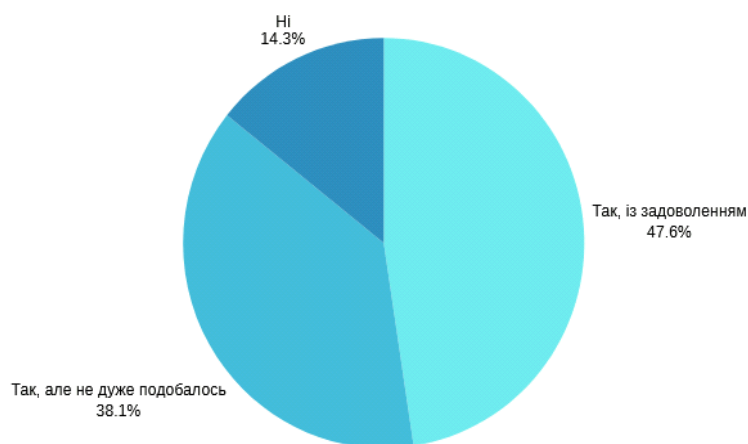

Рис. 2.4. Результати відповідей на питання «Чи створював(ла) ти колись комікс або рекламу? »

Опитування було проведено серед учнів четвертих класів ліцею №133 Печерського району міста Києва на уроках читання. Кожен з учнів самостійно відповідав на питання. Опитувальник допоміг оцінити рівень сформованості медіаграмотності учнів четвертого класу за такими показниками: мотиваційним, когнітивно-інформаційним, діяльнісно-творчим та ціннісно-рефлексійним. Отримані результати було проаналізовано, щоб зробити висновки про рівень сформованості і розуміти з якими показниками потрібно буде працювати більше. Для покращення показників сформованості медіаграмотності в учнів розроблено систему уроків читання.

Опитування засвідчило, що більшість учнів мають середній рівень мотиваційного показника. Вони загалом позитивно ставляться до медіаактивностей. Є ті що демонструють високий рівень мотивації — вони виявляють ініціативу, прагнуть самостійно шукати інформацію, проявляють

зацікавленість до створення власних медіапродуктів, проте інтерес до завдань виявляють переважно тоді, коли діяльність пов'язана вже з чимось знайомим. Разом з тим, у частини дітей спостерігається достатній або початковий рівень, що виявляється у пасивності, відсутності внутрішньої зацікавленості та потребі в постійному стимулюванні.

Когнітивно-інформаційний показник. Опитування показало, що значна частина учнів мають середній рівень сформованості когнітивно-інформаційного компонента. Вони загалом орієнтуються у видах медіа, розрізняють факти й судження, але потребують допомоги вчителя під час визначення авторства, мети та головної думки медіатексту. Невелика частина продемонструвала високий рівень, упевнено користуючись поняттями медіаграмотності та самостійно оцінюючи достовірність інформації. Разом з тим, не мало учнів в яких спостерігається достатній або початковий рівень, що проявляється у поверхневому розумінні медіа, труднощах з розрізненням фактів і суджень та неточному використанні термінів.

Діяльнісно-творчий показник. Результати опитування показали, що значна частина учнів має достатній рівень сформованості діяльнісно-творчого компоненту. Учні здебільшого здійснюють пошук інформації з допомогою вчителя, створюють прості медіапродукти (малюнки, мінікомікси), але не завжди виявляють самостійність і творчість. Близько третини учнів мають середній рівень — вони здатні працювати в групах і проявляти креативність у певних ситуаціях. Лише окремі діти досягли високого рівня, демонструючи ініціативу у створенні медіапродуктів і критичне мислення під час аналізу інформації.

Ціннісно-рефлексійний показник. Аналіз даних опитувальника засвідчив, що більшість опитаних учнів мають середній рівень сформованості ціннісно-рефлексійного компонента. Вони усвідомлюють

роль медіа у своєму житті, виявляють позитивне ставлення до якісного контенту, однак не завжди можуть критично його оцінити або здійснити глибоку самооцінку власної медіаактивності. Менша частина учнів має високий рівень — вони критично ставляться до інформації та здатні визначати якість медіапродуктів. Водночас є і частина має достатній або початковий рівень, що виражається у поверхневому розумінні ролі медіа й відсутності рефлексії. Узагальнення результатів опитування свідчить, що рівень сформованості медіаграмотності учнів четвертого класу переважно середній. Учні володіють базовими знаннями про види медіа та їх функції, частково здатні аналізувати й оцінювати інформацію, але потребують подальшої цілеспрямованої роботи щодо:

- розвитку навичок критичного мислення;
- формування вміння перевіряти достовірність інформації;
- активізації творчої діяльності у створенні власних медіапродуктів;
- розвитку рефлексійного ставлення до власної медіаактивності.

Проведена діагностика рівня сформованості медіаграмотності учнів четвертого класу показала, що переважна більшість школярів знаходяться на середньому рівні розвитку ключових компонентів медіаграмотності: мотиваційного, когнітивно-інформаційного, діяльнісно-творчого та ціннісно-рефлексійного. Учні здебільшого позитивно ставляться до роботи з медіатекстами, володіють базовими знаннями про види медіа та їхні функції, частково вміють розрізняти факти і судження, а також створювати прості медіапродукти.

Водночас спостерігається недостатній рівень самостійності, критичного мислення та рефлексії у частини дітей, що проявляється у поверхневому аналізі інформації, обмеженому застосуванні термінів медіаграмотності та слабкій оцінці достовірності джерел. Це свідчить про

необхідність систематичної роботи з учнями для підвищення мотивації, розвитку аналітичних умінь, активізації творчої діяльності та формування критичного та ціннісного ставлення до медіа.

На данному етапі було визначено критерії сформованості медіаграмотності в учнів, відповідно до критеріїв визначено їх показники. За показниками визначаємо рівні сформованості медіаграмотності. Для дослідження рівня сформованості медіаграмотності учнів 4 класу було розроблено опитувальник. Результати опитування дозволяють комплексно оцінювати рівень медіаграмотності та виявляти конкретні аспекти, які потребують удосконалення.

2.2. Методи та прийоми формування медіаграмотності на уроках читання

Формування медіаграмотності молодших школярів у процесі літературного читання є комплексним педагогічним завданням, що потребує поєднання теоретичних знань, практичних умінь, педагогічно виважених методів і спеціально організованого інформаційно-освітнього середовища. Ураховуючи зростання ролі медіа у житті сучасних дітей та підвищення ризиків інформаційного впливу, саме уроки читання надають широкі можливості для формування критичного мислення, розвитку умінь працювати з інформацією, здійснювати аналіз медіатекстів різних типів і створювати власні прості медіапродукти.

Для формування медіаграмотності важливим є створення інформаційно-освітнього середовища, орієнтованого на критичне сприйняття медіатекстів, що передбачає цілеспрямовану організацію навчального процесу, у якому учні мають можливість взаємодіяти з різними медіа джерелами та формувати усвідомлене ставлення до інформації. Важливим у роботі є використання різних типів медіатекстів – новинних повідомлень,

рекламних матеріалів, освітніх відео, соціальних роликів, інфографіки тощо, що дозволяє учням практикувати аналіз інформації у різних форматах і стилях.

Організація безпечного медіапростору передбачає формування в учнів уміння:

- розпізнавати джерела інформації;
- відрізняти фактичний зміст від оцінних суджень;
- розпізнавати маніпуляції, перебільшення, недостовірні повідомлення;
- дотримуватися правил етичної взаємодії у медіасередовищі;
- відповідально користуватися цифровими ресурсами.

Таким чином, інформаційно-освітнє середовище виступає фундаментом, на якому вибудовується система методів і прийомів формування медіаграмотності.

При цьому особливої уваги потребує добір навчального контенту: матеріали мають бути відповідні до віку дітей, зрозумілими, емоційно та когнітивно доступними, а також містити потенціал для розвитку критичного мислення. Не менш важливе значення має організація безпечного медіапростору, що передбачає створення умов, за яких діти вчаться розпізнавати маніпуляції, дотримуватися етичних норм у медіакомунікації, відповідально користуватися цифровими ресурсами та дотримуватися правил інформаційної безпеки.

Отже, важливим педагогічним завданням є добір навчального контенту, який має відповідати таким критеріям:

- вікова доступність (відповідність мовлення, лексики, структури матеріалу);

- когнітивна посильність (наявність зрозумілих логічних зв'язків, чітке подання інформації);
- емоційна безпека (відсутність агресивного, деструктивного чи маніпулятивного контенту);
- пізнавальна насиченість (наявність фактів, які можна проаналізувати, порівняти або перевірити);
- потенціал для розвитку критичного мислення (наявність суперечностей, різних точок зору, можливостей для інтерпретації).

Забезпечення спеціально організованої роботи з медіа текстами є необхідною умовою формування медіаграмотності молодших школярів на уроках читання. Такий вид роботи передбачає системне навчання учнів умінню визначати тему, мету та автора медіатекстів, що сприяє усвідомленому сприйманню інформаційних повідомлень і розвитку навичок інтерпретації змісту. Важливою методичною стратегією виступає порівняння художніх творів із відеоматеріалами, яке допомагає учням усвідомити відмінності між художнім образом і фактичною інформацією, виявити елементи впливу, образність і засоби переконання. Ефективність процесу навчання підвищується завдяки включенню у зміст уроків спеціально розроблених завдань, спрямованих на аналіз, інтерпретацію та критичну оцінку інформації, що забезпечує практичне застосування умінь і сприяє формуванню здатності робити власні висновки щодо достовірності, емоційного впливу й змістового наповнення медіатекстів.

Використання інтерактивних та діяльнісних методів навчання є важливим чинником для розвитку медіаграмотності учнів, оскільки забезпечує активну взаємодію учнів із медіатекстами та створює умови для набуття практичного досвіду критичного аналізу інформації. Значне місце у цьому процесі відводиться роботі в парах і групах, що сприяє обміну

думками, узгодженню позицій та формуванню умінь аргументувати власну точку зору під час аналізу медіаповідомлень. Ефективним засобом виступає виконання творчих завдань, таких як створення власних мініновин, постерів, коміксів або буктрейлерів, що розвиває в дітей уміння конструювати інформаційні повідомлення та усвідомлювати механізми впливу медіа. Доповнює зазначені підходи застосування елементів проблемного та проєктного навчання, яке дозволяє школярам розв'язувати навчальні ситуації, досліджувати інформаційні явища та представляти результати власного аналізу, що підсилює критичне мислення і здатність працювати з медіа контентом у реальних комунікативних ситуаціях.

На формувальному етапі метою є підвищення рівня сформованості медіаграмотності в учнів шляхом використання спеціально розробленої системи завдань, та застосуванню методів і прийомів для формування медіаграмотності на уроках читання. Проаналізувавши опитувальник бачимо, що потрібно покращити інформаційно-когнітивний показник. Більшість завдань розроблених для роботи на уроці з учнями для формування медіаграмотності на уроках читання, мають поглибити їх знання про медіа, сформувати стійке критичне мислення. Важливо вплинути і на мотивацію учнів, ще більше зацікавити їх до роботи з медіа, та створення власних медіапродуктів. За результатами опитувальника потрібно працювати і з діяльнісно-творчим показником. Завдання які сприятимуть розвитку діяльнісно-творчого показника мають бути репродуктивні. Потрібно навчити самостійно створювати медіа продукти різного формату.

Підвищення мотивації учнів у процесі формування медіаграмотності досягається за допомогою особистісно орієнтованого та ігрового підходів, які враховують вікові особливості учнів початкової школи, і сприяють активному залученню їх у навчальну діяльність. Одним із дієвих засобів є

використання ігрових ситуацій, квестів і рольових ігор, що стимулюють цікавість, занурюють дітей у контекст роботи з інформацією та сприяють емоційному залученню. Важливим методичним принципом виступає опора на інтереси дітей, зокрема використання казкових сюжетів, персонажів анімації та популярних медіаперсонажів, які полегшують сприйняття матеріалу та роблять аналіз медіатекстів значущим для учнів. Доповнює систему засобів створення ситуацій успіху під час виконання завдань, що забезпечує позитивне підкріплення, підвищує впевненість у своїх силах та сприяє формуванню стійкої мотивації до самостійної взаємодії з інформацією.

Для ефективного формування медіаграмотності є важливими такі умови :

- Систематичне та послідовне впровадження медіаосвітніх завдань;
- Поєднання текстових, візуальних та аудіальних медіаджерел;
- Важливо оперувати життєвим досвідом учнів та реальними ситуаціями взаємодії з медіа;
- Реалізація медіаосвітніх завдань в ігровій та проєктній формах;
- Розвиток критичного мислення як наскрізної компетентності.

За цих умов вчителі можуть ефективніше сприяти формуванню в учнів стійкої здатності орієнтуватися в інформаційному просторі та відповідально споживати медіапродукцію.

Завдання на формування медіаграмотності можемо розподілити на дві категорії: рецептивно-перцептивні, творчі. Рецептивно-перцептивні завдання спрямовано на формування в учнів умінь критично сприймати, осмислювати й оцінювати інформацію, подану в медійних та літературних текстах. Йдеться про розвиток таких навичок, як виділення головної та другорядної інформації, усвідомлення правдивого й вигаданого, визначення

мети й провідної ідеї медіатексту; розуміння впливу інформаційного повідомлення на емоції та поведінку; аргументоване висловлювання власних думок щодо прочитаного, побаченого, прослуханого

До прикладу:

- медіатури;
- «медіаграмотна виручалочка»;
- аналіз медійно-літературних текстів;
- порівняння інформації з різних джерел.

Іншим видом є творчі завдання. Вони необхідні для того, щоб учнів заохотити бути митцями, задля формування в них здатності самостійно створювати медіаконтент. У цьому контексті творчі завдання розглядаємо як залучення учня до медіатворчості, що є важливим елементом становлення медіакультурної особистості. До таких завдань відносяться:

- створення анкети героя/письменника;
- створення коміксу або ілюстрації;
- створення інфографіки;
- виготовлення постера.

Ці завдання розвивають уміння самостійно створювати інформаційні продукти і розуміти особливості медіавпливу.

Для розробки дидактичних матеріалів направлених на формування медіаграмотності потрібно розглянути основні методи та засоби які можемо використати в навчальній діяльності:

Проблемно-пошуковий метод. Передбачає створення вчителем проблемних ситуацій на основі медіатекстів (суперечність, неточність, викривлена інформація), формулювання запитань до тексту й організацію пошуку рішень: зіставлення різних джерел, перевірка фактів, виявлення

ознак фейку чи маніпуляції. Цей метод реалізується в таких завданнях (урок 1 завдання 3, урок 3 завдання 1).

Інтерактивні методи: До ефективних методів формування медіаграмотності належать інтерактивні методи: дискусії, тренінгові форми, роботу в малих групах, модерацію обговорення медіакейсів. На уроках читання 4 класу вони реалізуються через колективний аналіз медіатексту, роботу в парах/групах над поставленими учням завданнями. У другому завданні другого уроку інтерактивний метод реалізується через проблемні питання, які вдало поєднують проблематику тексту та ситуації з якими могли б зіштовхнутися учні в своєму житті. У першому завданні першого уроку обговорення «За чи проти» формує в учнів уміння відстоювати думку, а в контексті формування медіаграмотності важливим є вміння працювати з текстом та знаходити інформацію для підкріплення власної думки. А в другому завданні цього ж уроку ставиться завдання порівняти джерела, завдяки цьому і розширюємо розуміння різних медіа джерел, а також порівняння однакової інформації поданої через різні медіа продукти. У першому завданні четвертого уроку демонструємо приклад віртуального музею. Така цифрова платформа подає інформацію у вигляді інтерактивних експонатів, текстів, ілюстрацій, що дозволяє дітям самостійно обирати матеріали для перегляду, переходити між вкладками та орієнтуватися у структурі сайту. Це сприяє розвитку навичок пошуку інформації, що є однією із ключових складових медіаграмотності. Крім того, робота з віртуальним музеєм формує критичне мислення: учні порівнюють різні джерела, виділяють головне, ставлять уточнювальні запитання та аналізують подану інформацію.

Одним із провідних інтерактивних методів розвитку медіаграмотності є метод кейсів. Його сутність полягає в аналізі конкретних життєвих ситуацій,

змодельованих на основі медіаповідомлень: сумнівна реклама, повідомлення в соцмережах, коментарі, новини тощо. Приклад застосування даного методу є третє завдання з другого уроку.

Метод кейсів у формуванні медіаграмотності є особливо ефективним для розвитку критичного мислення учнів молодших класів. Працюючи з кейсами, діти отримують змодельовані або реальні ситуації, що містять різнорідну інформацію та можливі суперечності. Це спонукає учнів уважно аналізувати факти, порівнювати джерела, визначати причини і наслідки подій, робити обґрунтовані висновки та пропонувати власні рішення проблеми. Кожен етап роботи з кейсом передбачає активне обговорення, аргументацію власної позиції та критичну оцінку думок інших, що сприяє формуванню здатності не просто сприймати інформацію, а осмислено її оцінювати. Завдяки цьому метод кейсів поєднує навчання медіаграмотності з розвитком аналітичних і рефлексивних навичок, що є ключовими компонентами критичного мислення в освітньому процесі.

Ігрові методи. У роботах, присвячених медіаграмотності, виділяють ігрову діяльність як провідний метод роботи: рольові ігри («журналісти», «редактори», «медіаексперти»), навчальні ігри з розпізнавання видів медіа, відбору надійних джерел, виявлення прихованої реклами. Прикладом завдання в якому реалізується ігровий метод є перше завдання другого уроку. Створення по групах новини за прочитаним текстом, дозволить учням подивитися на сюжет тексту з іншого ракурсу, та краще уявити подібні обставини в реальному житті, або ж як в даному прикладі учні зможуть подивитися на ситуацію так, як би вона відбулася серед людей.

Проектний метод є одним із базових методів формування медіаграмотності, тому що передбачає створення учнями власних медіапродуктів (плакати, стіннівки, буктрейлери, шкільні газети, презентації)

з аналізом їх в подальшому. На уроках читання завдання на створення власних медіа продуктів достатньо просто інтегрувати в роботу з текстом. Можна створити постер, або ж коміск, намалювати ілюстрацію. Завдання можна виконувати, як на уроці, так і дати як домашнє завдання. Проте, в будь-якому випадку виконання цих завдань передбачає попереднє пояснення та інструкції вчителя. Важливо чітко поставити вимоги до завдання, проте, не забувати про розвиток творчості та креативу. Також було б добре показати учням приклади для натхнення, та кращого розуміння як має виглядати та реалізовуватись відповідний тип медіа продукції.

Використовуючи методичні рекомендації та досліджені методи та прийоми було розроблено серію уроків, які проведено в 4 класі та експериментально перевірено їх ефективність. Результати застосованої методики зможемо перевірити на контрольному етапі після повторного опитування

Урок 1.

Тема: Міфи Давньої Греції. Чарівні перетворення. Міф «Пандора»

Мета: Сприяти формуванню читацької, пізнавальної та медіаграмотної компетентностей учнів через ознайомлення з міфом «Пандора»;

розвивати вміння усвідомлено приймати зміст міфу, визначати його головну думку, порівнювати вчинки персонажів та моральні висновки;

удосконалювати навички аналізу інформації з різних джерел (тексту, ілюстрацій, відео), розрізняти факти та художні вигадки;

виховувати інтерес до античної культури, прагнення до розуміння символічного змісту міфів, відповідальне ставлення до власних дій і слів.

Тип уроку: комбінований

Обладнання: підручник, презентація, відео.

Фрагмент уроку:

Приклади завдань уроку, спрямованих на формування медіаграмотності.

Завдання 1. Робота за ілюстрацією: Розгляньте зображення в підручнику.

- Кого, на вашу думку, зобразив художник ?
- Які деталі малюнка допомагають зрозуміти, що це саме Пандора?
- Придивіться до виразу її обличчя. Чому очі Пандори широко розкриті, а на обличчі — переляк чи здивування?
- Як ви ставитеся до вчинку Пандори? Як би ви вчинили на її місці ?

Завдання 2. «Порівняй джерела»

Потрібно продемонструвати різні онлайн-статті або мультимедійні ресурси про міф Пандори (наприклад, переказ, відео, ілюстрації).

Учні мають визначте, що схоже, а що відрізняється в цих джерелах (наприклад: назва «скринька» чи «амфора», деталі сюжету, інтерпретація ролі Пандори).

Завдання 3. Обговорення-дебати

Поділіться в групах:

- Чи завжди цікавість і бажання «відкрити» щось нове — це позитив? (Орієнтуючись на міф Пандори.)

Кожна група готує 1-2 аргументи «за» і «проти».

Дайте відповідь на питання:

- Як медіа (технічні засоби, соцмережі) можуть бути не тільки інструментом цікавості, а й джерелом непередбачених наслідків?

Урок 2.

Тема: Притча «Сила слова». Усвідомлення головної думки твору.

Мета: Сприяти формуванню медіаграмотності учнів через ознайомлення з притчею «Сила слова»; розвивати вміння усвідомлено сприймати зміст притчі, визначати її головну думку, пояснювати смисл висловів героїв і моральний урок твору; удосконалювати навички виразного читання, вміння висловлювати власну думку щодо прочитаного; виховувати повагу до слова, розуміння його впливу на людину, прагнення говорити добрі, щирі слова.

Тип уроку: комбінований

Обладнання: підручник, презентація, відео.

Фрагмент уроку:

Приклади завдань уроку, спрямованих на формування медіаграмотності.

Завдання 1. Стрічка новин за сюжетом

Поділіть учнів/учениць на три групи. Завдання: сюжет прочитаного тексту подати як новину. Потім кожна група презентує свій варіант для обговорення:

- Чи передає ваша «новина» головну думку притчі? Чому ви обрали саме ці події?

Завдання 2. Проблемне питання: Яка головна ідея цієї притчі? (Діти формулюють свої варіанти). Головна думка притчі полягає в тому, що слово має велику силу й здатне впливати на людину. Воно може як знеохотити, так і надихнути на добрі вчинки. Тому важливо вірити у власні сили, оберігати себе від негативних слів і цінувати підтримку доброзичливих людей.

Завдання 3. «Вплив мовлення на стосунки»

Вчителька сказала: “Слова — як насіння”.

Завдання:

- Поясни, що означає ця метафора.

- Наведи приклади «гарних насінин» та «поганих насінин» у реальному житті (5 прикладів).
- Що станеться, якщо в класі всі будуть «сіяти» добрі слова?

Завдання 4. Прочитати притчу «Сила слова». Намалювати ілюстрацію до моменту перемоги жабеняти.

Урок 3.

Тема: Анатолій Костецький «У сузір'ї Гончих Псів».

Мета: Сприяти формуванню в учнів уміння усвідомлено читати й аналізувати твір Анатолія Костецького «У сузір'ї Гончих Псів», розрізняти факти й оціночні судження, розвивати навички критичного та творчого мислення, комунікативні вміння й емоційно-ціннісне ставлення до прочитаного, виховувати відповідальне ставлення до інформації.

Фрагмент уроку:

Приклади завдань, спрямованих на формування медіаграмотності.

Завдання 1.

Знайдіть в енциклопедії або інтернет-джерелі чи існує сузір'я Гончих Псів.

- В якому джерелі ви дізналися про існування сузір'я Гончих псів ?
- Чи можемо довіряти цьому джерелу? Чому?
- Яку ще інформацію про дане сузір'я ви ще можете дізнатися з вашого джерела інформації ?
- Яка інформація вже була згадана в оповіданні ?

Завдання 2.

Прочитайте твердження й визначте, що це: **ФАКТ** чи **ОЦІНОЧНЕ СУДЖЕННЯ**.

Поставте літеру **Ф** (факт) або **С** (судження) та поясніть свій вибір.

- ____ Усе відбувалося в новорічну ніч.

- ____ Ялинка в кімнаті була новорічною.
- ____ У сузір'ї Гончих Псів хлопчик побачив сто мільйонів цуценят різних порід.
- ____ Цуценята на тій планеті були найчарівніші у всесвіті.
- ____ Хлопчикові було страшно, коли він уперше побачив небачених створінь.
- ____ Пригоди хлопчика виглядають зовсім неймовірними.
- ____ У кінці твору під ялинкою хлопчик знайшов щеня.
- ____ Отримати щеня на Новий рік — це найбільше щастя для кожної дитини.
- ____ Щеня було волохате, руде й капловухе.
- ____ Планета, на яку потрапив герой, була казковою.

Завдання 3. Робота в групах:

Створити комікс за твором «У сузір'ї Гончих Псів»

Урок 4.

Тема: Чарівний світ Катерини Білокур.

Мета: Сприяти формуванню в учнів уміння сприймати, аналізувати й інтерпретувати твори живопису на прикладі картин Катерини Білокур; розвивати емоційно-ціннісне ставлення до мистецтва, навички творчого самовираження (усного й образотворчого); формувати елементи медіаграмотності під час роботи з цифровими ресурсами та створенням власних візуальних продуктів; виховувати інтерес до українського мистецтва та почуття національної гідності.

Обладнання: зображення портрету К. Білокур, репродукції картин художниці,

Тип уроку: урок формування нових знань, умінь і навичок.

Фрагменти уроку:

Приклади завдань, спрямованих на формування медіаграмотності.

Завдання 1. Відвідини віртуального музею Катерини Білокур.

Учням продемонстровано віртуальний музей, який можна оглянути і відчувати ніби дійсно побули в музеї Катерини Білокур. (Скриншоти з віртуального музею в Додатку Г).

Завдання 2. Створити рекламний банер виставки картин Катерини Білокур.

Добір завдань для формувального етапу здійснювався з урахуванням методичних підходів. По-перше, було реалізовано компетентнісний підхід, відповідно до якого вправи орієнтовано на формування ключових і предметних компетентностей, визначених Державним стандартом початкової освіти та Концепцією НУШ. Під час вибору завдань враховувалась властивість сприяти розвитку в учнів уміння критично сприймати й інтерпретувати інформацію; навички безпечної та відповідальної поведінки в медіапросторі; здатності створювати прості власні медіатексти (ініціативність, творчість, уміння вчитися впродовж життя).

Добір завдань ґрунтувався на особистісно орієнтованому підході, що передбачав урахування вікових і психологічних особливостей молодших школярів, їхніх інтересів, читацького досвіду та обізнаності з медіа.

У завданнях було реалізовано діяльнісний підхід, згідно з яким формування медіаграмотності не є передаванням готових знань про медіа, а як організація активної пізнавальної, пошукової, аналітичної, творчої діяльності учнів. Тому перевага надавалася завданням, що вимагають від дітей самостійного аналізу, порівняння, узагальнення інформації;

передбачають виконання практичних дій з медіатекстами (пошук, відбір, трансформація, створення власних продуктів); вправи розроблялись з позицій інтеграційного підходу. Завдання на формування медіаграмотності інтегрувалися в структуру уроків читання й органічно поєднувалися з традиційними видами роботи з художніми та пізнавальними текстами (аналіз образів, характеристики персонажів, робота над мовними засобами тощо). Такий підхід дав змогу уникнути перевантаження навчального процесу додатковими «окремими» заняттями, а також показує учням зв'язок між друкованими текстами й сучасними медіаформатами. Було реалізовано баланс репродуктивних і продуктивних видів діяльності. Поряд із завданнями, що передбачали відтворення й застосування засвоєних знань (розпізнати тип медіатексту, знайти фактичну інформацію, відповісти на запитання за змістом), у систему були включені вправи.

Очікуваний результат формувального етапу полягав у зростанні рівня сформованості ключових компонентів медіаграмотності (визначених у попередньому розділі). Формувальний етап забезпечив можливість практично перевірити дієвість розробленої методики та виявити її вплив на розвиток медіаграмотності четвертокласників, що створило підґрунтя для подальшого порівняння результатів із даними констатувального та контрольного вимірювань.

Таким чином, добір вправ на формувальному етапі дослідження був методично виваженим і підпорядкованим загальній меті – цілісному формуванню медіаграмотності молодших школярів у контексті уроків читання, із урахуванням вимог сучасної початкової освіти та особливостей розвитку та відповідали навчальній програмі відповідно для учнів четвертого класу.

Впроваджений комплекс завдань, спрямований на формування медіаграмотності учнів четвертого класу. Було розроблено завдання на визначення джерела інформації, аналіз медіатекстів, порівняння фактів і суджень, а також створення власних коротких медіапродуктів. Ці завдання сприяли розвитку критичного мислення, інформаційно-когнітивних навичок, творчих здібностей та рефлексивного ставлення до отриманої інформації. Вони дозволили учням на практиці застосовувати здобуті знання, підвищили мотивацію до роботи з медіа та забезпечили інтеграцію медіаосвітнього змісту в процес уроків читання.

Висока мотивація до взаємодії з медіа є запорукою ефективного розвитку медійних компетентностей. Формування мотиваційної сфери здійснюється шляхом:

- використання ігрових технологій (квести, рольові ігри, моделювання діяльності журналіста);
- орієнтації на інтереси дітей (використання сюжетів із мультфільмів, відомих персонажів);
- створення ситуацій успіху (позитивне підкріплення);
- залучення учнів до творчих ініціатив (створення медіапродуктів для презентації в класі);
- використання цифрових платформ (віртуальні музеї, інтерактивні сторінки, освітні відеобібліотеки).

Особливо цінним є використання цифрових ресурсів, зокрема віртуальних музеїв, де учні можуть:

- самостійно обирати експонати,
- переглядати тексти й ілюстрації,
- здійснювати навігацію за посиланнями,
- аналізувати структуру сайту.

Такі завдання розвивають навички критичного пошуку та оцінки інформації в інтернет-середовищі.

2.3.Перевірка ефективності розробленої методики формування медіаграмотності в учнів 4 класу на уроках читання

Ефективність запропонованої методики формування медіаграмотності була визначена шляхом проведення формувального педагогічного експерименту, метою якого стало встановлення динаміки розвитку медіаграмотних умінь молодших школярів і підтвердження результативності розробленої системи завдань, педагогічних умов та методичних підходів.

На контрольному етапі було проведено повторне опитування, яке підтвердило ефективність впровадження на уроках читання завдань з медіаграмотності. Підвищення рівня сформованості медіаграмотності в учнів шляхом використання спеціально розробленої системи вправ, прийомів на уроках читання. Спостерігаючи за учнями можна зробити висновок, що підвищивши рівень сформованості когнітивно-інформаційного показника, за рахунок чого ми відразу підвищуємо і мотиваційний. Коли учні добре володіють відповідною інформацією для роботи з завданням, то інтерес до виконання завдань зростає. Завданням учителя залишається підтримувати цей рівень мотивації та інтересу, добирати актуальні та цікаві завдання, які були прияти подальшому підвищенню рівня медіаграмотності учнів. Завдання, у яких учням потрібно створити самостійно певний медіапродукт, впливають на підвищення діяльнісно-творчого показника. Коли ставити завдання перед учнями створити власний доробок, потрібно чітко сформулювати завдання, продемонструвати приклад як можуть виглядати роботи, але при цьому дати можливість розвинути творчий потенціал учнів.

Свобода творчості також сприяє підвищенню інтересу до створення освітнього медіапродукту.

За результатами опитувальника спочатку переважав середній рівень сформованості, тоді як вже на контрольному достатній. Зменшилася кількість учнів, які були на початковому рівні володіння медіаграмотністю, і зростає кількість тих, хто має високий рівень сформованості медіаграмотності. (рис. 2.5.)

Низка проведених уроків допомогла краще розвинути розуміння, які види медіа існують. Більше учнів зацікавилися створенням власних медіа продуктів. І в блоці інформаційно-когнітивного показника є покращення.

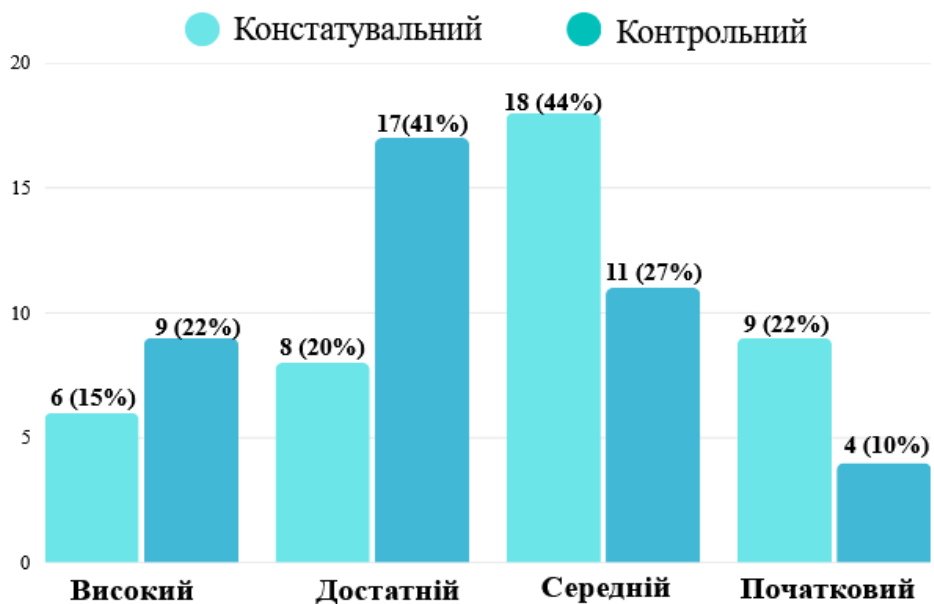

Рис.2.5. результати діагностики рівнів сформованості медіаграмотності на констатувальному та контрольному етапах.

Моніторинг учнів підтвердив, що ефективними педагогічними умовами формування медіаграмотності є інтеграція медіаосвітніх завдань у процес

читання, використання інтерактивних вправ, робота з різними видами медіатекстів та створення сприятливого педагогічного середовища.

Розглянувши відповіді на конкретні питання, бачимо позитивну динаміку в зростанні мотивації, інтересу, знань, а також ставлення до медіатексту стало більш свідомим.

Порівняння результатів до і після формувального етапу засвідчило позитивну динаміку у ставленні учнів до роботи з різними медіа. Якщо на початку лише 40,9 % учнів упевнено зазначали, що їм подобається працювати з медіаконтентом, а значна частка відповідей «іноді» (41,7 %) свідчила про несталу мотивацію, то після проведення занять кількість позитивних відповідей зросла до 50 %, а частка негативних зменшилася. Це дає підстави стверджувати, що цілеспрямоване педагогічне впливання, спрямоване на розвиток медіаграмотності підвищило зацікавлення учнів, а ще й сприяло формуванню більш упевненого та позитивного досвіду взаємодії з медіа у навчальному процесі. (Рис.2.6.)

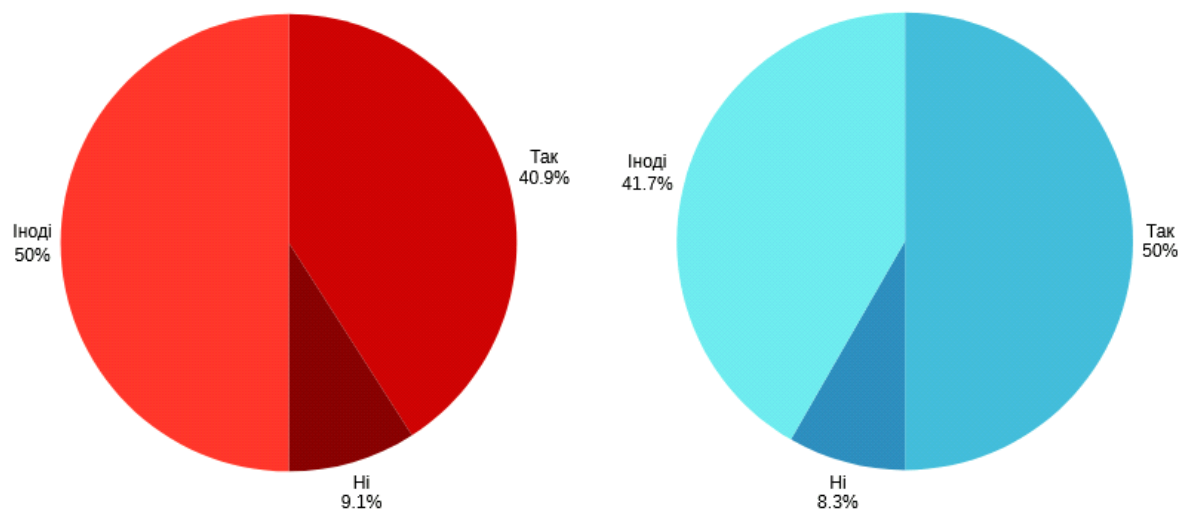

Рис. 2.6. Результати відповідей на питання «Чи подобається тобі працювати з різними медіа (книжки, малюнки, мультфільми, відео, реклама)?»

На початковому етапі 52,2 % опитаних учнів зазначили, що їм цікаво виконувати завдання з медіаграмотності, тоді як після формувального впливу цей показник зріс до 54,2 %. Одночасно зменшилася частка негативних відповідей з 8,7 % до 4,2 %, що свідчить про підвищення впевненості учнів у власних аналітичних здібностях і готовності до вираження власної думки. Переважання відповідей «іноді» 39,1 % (констатувальний) та 41,7 % (контрольний) може вказувати на залежність інтересу від змісту та способу організації завдань, що підкреслює значущість методичної підтримки. Загалом отримані дані підтверджують ефективність запропонованих педагогічних умов, адже вони активізували пізнавальну діяльність учнів та сприяли зростанню їх інтересу до критичного мислення та рефлексивних практик (Рис.2.7.).

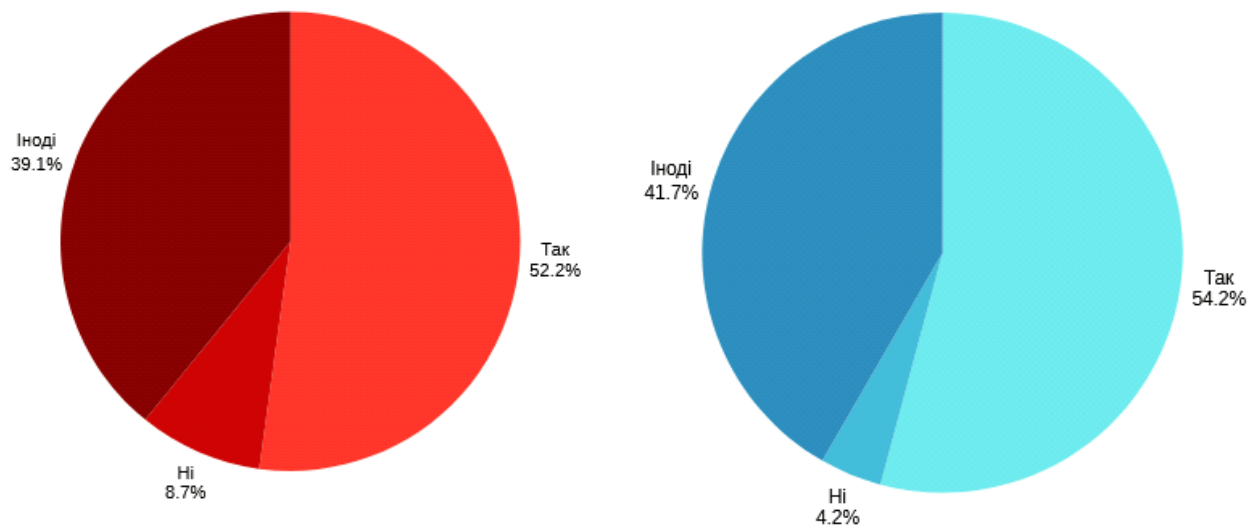

Рис. 2.7. Результати відповідей на питання «Чи подобається тобі працювати з різними медіа?»

Порівняння результатів моніторингу свідчить про позитивні зміни у здатності учнів розрізняти факт і думку. До проведення формувального етапу 46,2 % опитаних учнів вважали, що можуть робити таке розмежування, тоді як після навчального впливу цей показник зріс до 56,3 %, що підтверджує покращення аналітичного сприйняття інформації. Також зменшилася частка тих, кому це важко з 38,5 % до 31,3 %. Частка тих, хто зовсім не справляється, змінилася з 15,4 % до 12,5 %, що свідчить про поступове усвідомлення критеріїв розмежування фактів та оцінних суджень. Отже, застосовані методичні підходи не лише підвищили обізнаність учнів, а й сприяли формуванню критичного мислення як складника медіаграмотності — уміння оцінювати достовірність та об'єктивність інформації (Рис.2.8.).

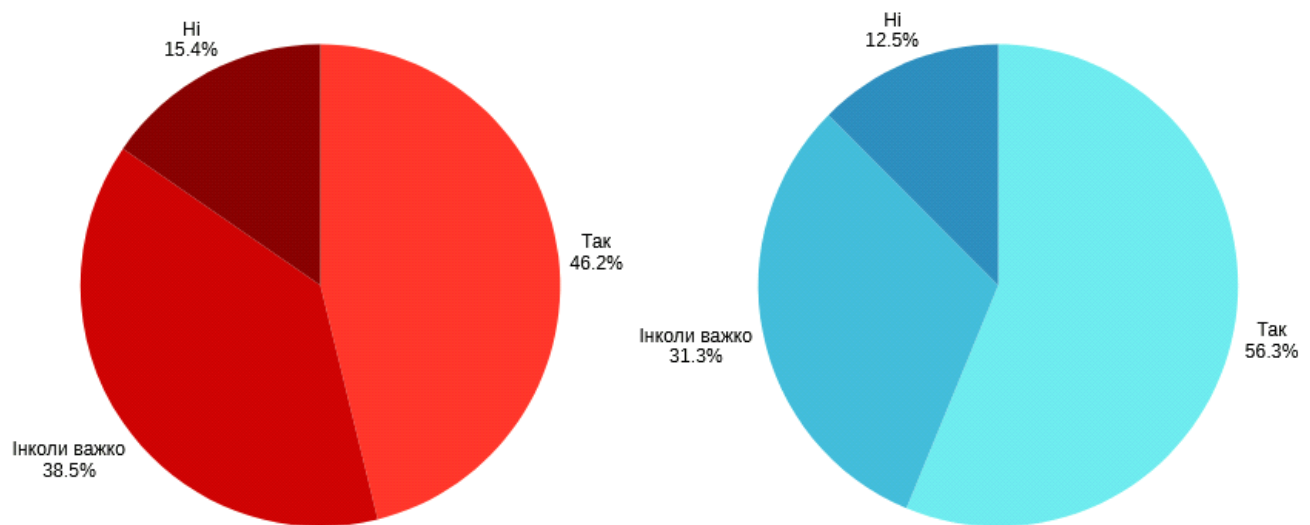

Рис. 2.8. Результати відповідей на питання «Чи можеш ти відрізнити факт від думки? »

Порівняння результатів опитування на констатувальному та контрольному етапі показує, що після навчання у респондентів відбулося уточнення уявлень про функції медіапродукції: частка відповідей про

розважальну мету зросла з 40% до 47,1%, що свідчить про більш реалістичне розуміння домінування розважального контенту на ринку; водночас зменшилася частка відповідей про фінансову мотивацію з 33,3% до 29,4%, що може вказувати на усвідомлення того, що не всі медіапродукти створюються виключно з метою прибутку. Невелике зниження відповідей щодо навчальної функції з 26,7% до 23,5% демонструє, що після навчання учні краще розрізняють типи медіаконтенту й оцінюють частку справді освітніх матеріалів. Загалом навчальний вплив сприяв формуванню більш критичного та диференційованого розуміння мотивів створення книжок, мультфільмів і реклами (Рис.2.9.).

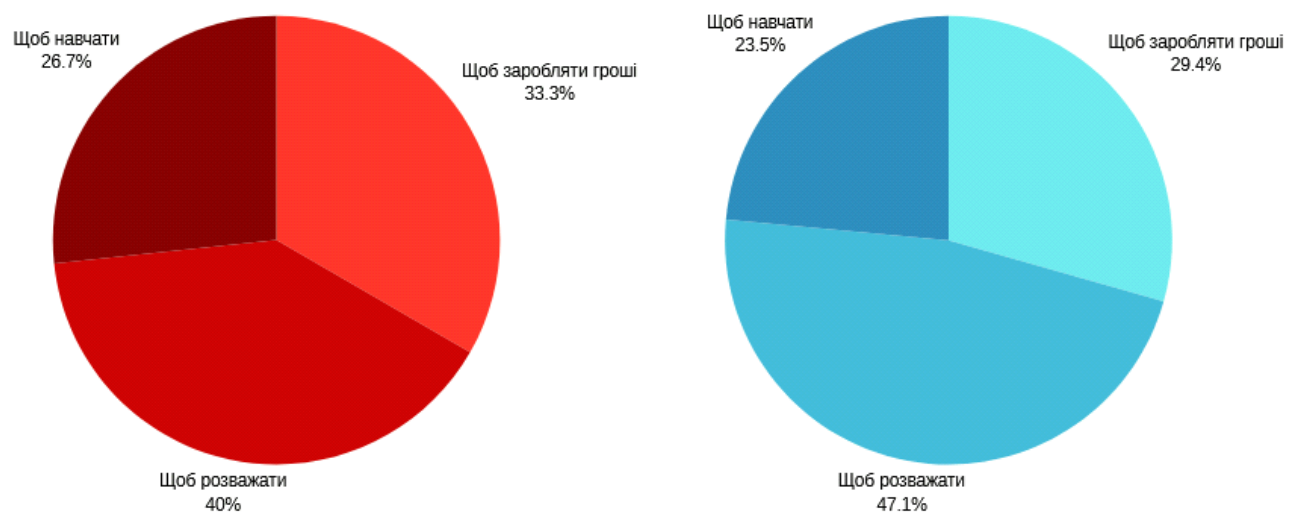

Рис. 2.9. Результати відповідей на питання «Як ти думаєш, навіщо люди створюють книжки, мультфільми чи рекламу?»

Порівняння результатів констатувального та контрольного етапів свідчить про позитивну динаміку у формуванні навичок перевірки інформації: після формувального етапу значно зросла частка учнів, які звертаються по уточнення до дорослих (із 55,6% до 70,6%), що демонструє

підвищення усвідомленості та готовності шукати авторитетне підтвердження; водночас зменшилася кількість тих, хто шукає інформацію в іншому джерелі (із 33,3% до 23,5%) та тих, хто взагалі не перевіряє інформацію (із 11,1% до 5,9%). Такі зміни свідчать про ефективність навчального впливу, адже респонденти стали частіше застосовувати хоча б один із способів верифікації та рідше залишають інформацію неперевіреною, що загалом підвищує рівень їхньої медіаграмотності. (Рис.2.10)

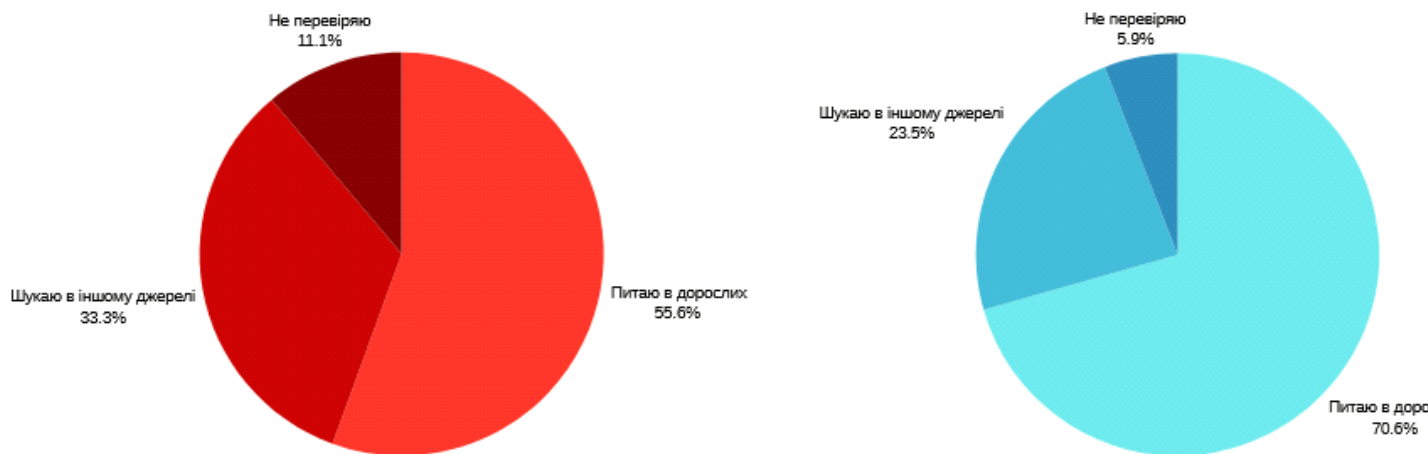

Рис. 2.10. Результати відповідей на питання «Як ти перевіряєш, чи можна довіряти інформації?»

Порівняння результатів опитувань до й після навчання показує чітке зростання позитивного ставлення до створення коміксів або реклами: частка тих, хто робив це із задоволенням, зросла з 39.1% до 47.6%, а кількість респондентів, яким не дуже сподобалося, зменшилася з 43.5% до 38.1%; також трохи зменшилася частка тих, хто ніколи не пробував. Це свідчить про те, що навчання підвищило інтерес, впевненість і загальну мотивацію учасників до творчої діяльності. (Рис.2.11.)

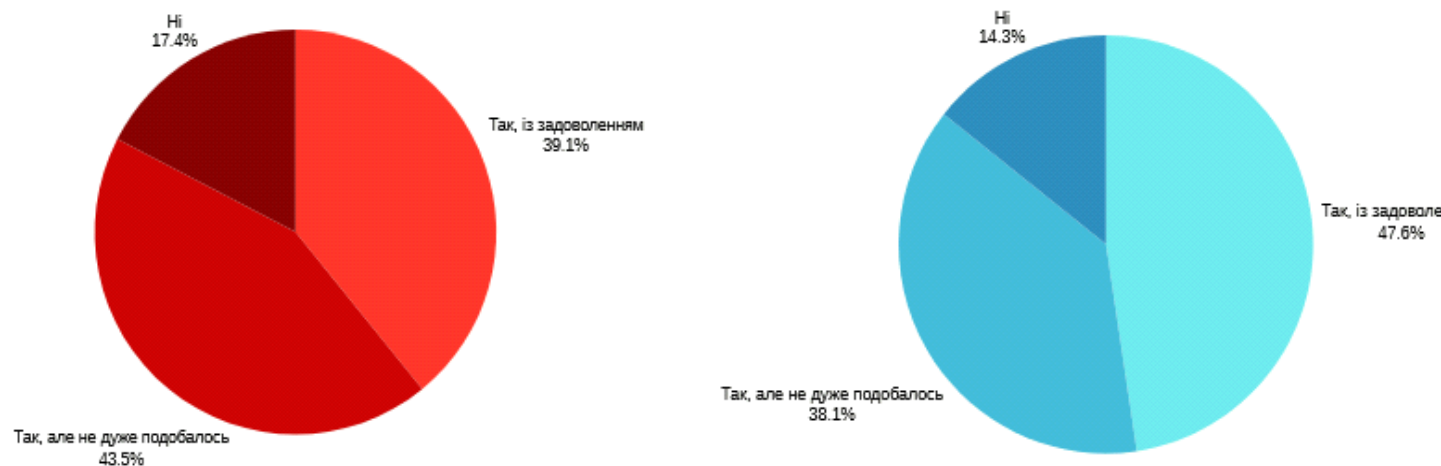

Рис. 2.11. Результати відповідей на питання «Чи створював(ла) ти колись малюнок, комікс або рекламу? »

Порівняння результатів опитування показує позитивну динаміку: якщо на початковому етапі 52,9% учнів заявили, що їм подобається працювати з однокласниками над завданнями що стосується медіа, 29,4% відповіли «іноді» і 17,6% — «ні», то на контрольному етапі частка позитивних відповідей зросла до 60%, кількість учнів із невизначеним ставленням зменшилася до 26,7%, а негативних — до 13,3%, що свідчить про покращення ставлення школярів до спільної роботи та підвищення їхньої зацікавленості в колективній діяльності з медіа. (Рис.2.12)

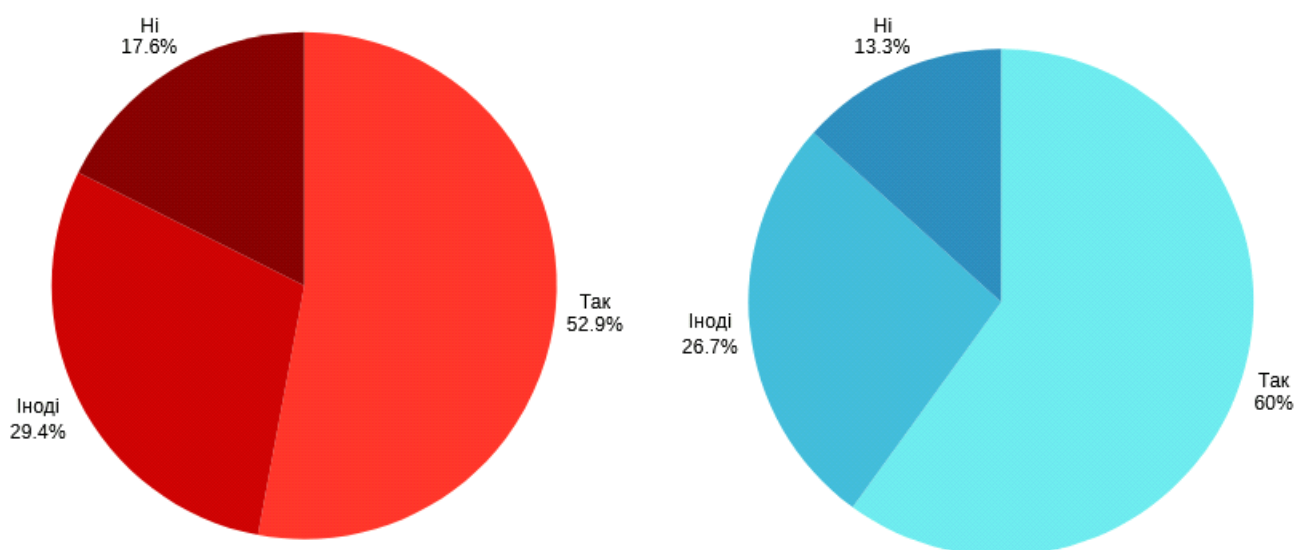

Рис. 2.12. Результати відповідей на питання «Чи подобається тобі працювати з однокласниками над спільними завданнями з медіа?»

Порівняльний аналіз результатів до та після формувального етапу експерименту засвідчив позитивну динаміку в розвитку ключових аспектів медіаграмотності учнів четвертого класу. У всіх досліджуваних напрямках — інтерес до роботи з медіа, готовність аналізувати інформацію та висловлювати власні судження, здатність розрізняти факт і думку — зафіксовано зростання частки позитивних відповідей та зменшення показників невпевненості або труднощів. Це свідчить про ефективність застосованих педагогічних умов і вправ, які не лише розширили досвід взаємодії дітей із медіа, а й посилили їхню аналітичну активність, критичність мислення та комунікативну впевненість. Отже, формувальний етап експерименту підтвердив доцільність інтеграції медіаосвітнього компонента у навчальний процес початкової школи, адже він сприяє розвитку особистісної позиції учнів, підвищує їхню мотивацію до

пізнавальної діяльності та формує важливі компетентності сучасного здобувача освіти.

Практичне значення дослідження полягає у розробленні комплексу методичних, завдань, вправ і конспектів уроків, які можуть бути використані в практиці вчителів початкової школи, студентів педагогічних ЗВО та в системі підвищення кваліфікації педагогів. Отримані результати свідчать про те, що систематичне і цілеспрямоване впровадження медіаосвітнього змісту в процес читання дозволяє ефективно формувати медіаграмотність учнів як складову ключових компетентностей Нової Української Школи.

Контрольний моніторинг дозволив практично перевірити ефективність педагогічних умов і визначити вплив запропонованої методики на підвищення рівня медіаграмотності четвертокласників.

Висновки до II розділу

Таким чином, у другому розділі магістерського дослідження було обґрунтовано методичні засади формування медіаграмотності учнів 4 класу на уроках читання, визначено критерії, показники та рівні її сформованості (високий, достатній, середній, низький), а також охарактеризовано методи, форми та засоби, що є найбільш ефективними в умовах НУШ.

Серед учнів четвертого класу було проведено моніторинг. На констатувальному етапі було розроблено опитувальник, за допомогою якого ми змогли дослідити рівень сформованості медіаграмотності в учнів четвертих класів. Отримані результати було проаналізовано та зроблено висновки про рівень сформованості на даному етапі.

На формувальному етапі експерименту було розроблено серію уроків з літературного читання де було створено та застосовано завдання, які

сприятимуть формуванню медіаграмотності учнів. Завдання інтегрувалися у відповідні теми уроків за КТП.

Підтверджено, що формування медіаграмотності учнів четвертого класу буде ефективним за умов інтеграції медіаосвітнього змісту у процес читання, а також використання інтерактивних завдань, створення педагогічно сприятливого середовища та розвитку рефлексії учнів.

Контрольний етап дослідження був спрямований на перевірку рівня сформованості медіаграмотності після впровадження в уроки читання завдань з медіаосвіти. Було проведено повторне опитування, а також спостереження на уроках за роботою учнів. Дослідивши результати опитування та провівши аналіз спостереження робимо висновок про ефективність впроваджених завдань.

Проведене експериментальне навчання у 4 класі підтвердило ефективність розробленої методики: в учнів експериментального класу було зафіксовано підвищення рівня сформованості медіаграмотності за всіма визначеними критеріями — мотиваційно-ціннісним, когнітивним, діяльнісно-практичним та рефлексивним. Зокрема, зросла позитивна мотивація до роботи з медіа, покращилися вміння аналізувати й інтерпретувати медіатексти, з'явилися навички створення елементарних медіапродуктів та усвідомлення відповідальності за їхній зміст.

Отже, результати дослідження засвідчують, що цілеспрямоване, систематичне й науково обґрунтоване впровадження медіаосвітнього компоненту в освітній процес початкової школи сприяє формуванню в учнів основ медіаграмотності як складової ключових компетентностей Нової української школи. Перспективи подальших наукових пошуків убачаємо в розробленні методичних рекомендацій для вчителів початкової школи щодо інтеграції медіаосвіти в інші навчальні предмети, удосконаленні

діагностичного інструментарію для оцінювання рівня медіаграмотності молодших школярів, а також у вивченні можливостей використання цифрових освітніх платформ та штучного інтелекту для підтримки процесу формування медіаграмотності в початковій ланці освіти.

ВИСНОВКИ

У магістерському дослідженні теоретично обґрунтовано та експериментально перевірено педагогічні умови, методи й засоби формування медіаграмотності учнів четвертого класу на уроках читання. Досліджено сутність поняття «медіаграмотність» як інтегрованої якості, що передбачає здатність критично сприймати, аналізувати, оцінювати інформацію, а також самостійно створювати медіатексти різних типів з урахуванням вікових особливостей учнів початкової школи.

Проаналізовано наукові підходи до проблеми медіаосвіти та медіаграмотності у працях українських і зарубіжних педагогів. З'ясовано, що сучасна концепція медіаосвіти у початковій школі орієнтована на розвиток у дітей критичного мислення, морально-етичної оцінки медіаконтенту, уміння комунікувати засобами медіа та усвідомлювати власну відповідальність за інформаційну діяльність.

У межах теоретико-методичного аналізу встановлено, що формування медіаграмотності є одним з завдань в процесі навчання, оскільки сприяє розвитку критичного мислення, самостійності, громадянської компетентності та інформаційної культури. Ефективність цього процесу визначається відповідністю педагогічних умов віковим особливостям молодших школярів, використанням інтегративних методів, проблемно-аналітичних завдань і навчальних медіатекстів, що забезпечують практичність та емоційну залученість дітей.

На основі дослідження встановлено, що сталий розвиток медіаграмотності можливий лише за умови створення цілісного інформаційно-освітнього середовища, орієнтованого на критичне сприйняття медіатекстів. Такий простір забезпечує можливість системної взаємодії учнів

із різними типами медіа – текстовими, візуальними, аудіальними та мультимодальними – що стає підґрунтям для усвідомленого опрацювання інформації та формування відповідальних моделей поведінки у медіапросторі.

Ключовою умовою результативного навчання є цілеспрямований добір навчальних матеріалів, що мають відповідати віковим особливостям дітей, бути доступними й змістовно насиченими, а також містити потенціал для розвитку критичного мислення. Невід’ємною складовою цього процесу є створення безпечного медіасередовища, у межах якого учні вчать розпізнавати маніпуляції, дезінформацію, дотримуватися етичних норм і правил інформаційної безпеки.

Розроблено й апробовано систему уроків читання з елементами медіаосвіти, які спрямовані на формування медіаграмотності учнів. Уроки включали завдання на визначення джерела інформації, виявлення емоційного впливу медіатекстів, створення власних коротких медіапродуктів. Робота з медіатекстами на уроках читання має бути організована системно: учні повинні опановувати уміння визначати тему, мету, адресата й авторську позицію, порівнювати інформацію з різних джерел, розрізняти факти та художні елементи, що формує основу критичної інтерпретації змісту. Особливу роль відіграють завдання порівняльного аналізу художніх і медійних матеріалів, що сприяють розумінню специфіки подання інформації різними медіа.

У дослідженні підтверджено, що інтерактивні, діяльнісні та творчі методи навчання (робота в групах, дискусії, медіакейси, рольові й ігрові ситуації, створення власних медіапродуктів) забезпечують активне залучення учнів до навчальної діяльності та сприяють набуттю практичного досвіду критичного аналізу медіаповідомлень. Проєктний підхід стимулює

медіаторчість, розвиває відповідальність за створений контент та формує вміння презентувати результати інформаційно-аналітичної діяльності.

Результати формувального етапу засвідчили необхідність посилення роботи над інформаційно-когнітивним і діяльнісно-творчим компонентами медіаграмотності. Запропонована система завдань спрямована на розширення знань учнів про медіа, формування навичок критичного мислення та розвиток умінь створювати власні медіапродукти. Поряд із цим важливо підвищувати мотивацію школярів до взаємодії з медіаконтентом, використовуючи особистісно орієнтовані та ігрові методи, що забезпечують позитивний емоційний досвід та підсилюють інтерес до діяльності.

Для забезпечення результативності формування медіаграмотності необхідно дотримуватися визначених педагогічних умов: системності й послідовності медіаосвітніх завдань; поєднання різних типів медіаджерел; опори на життєвий досвід учнів; використання ігрових і проєктних форм роботи; розвитку критичного мислення як наскрізної компетентності.

Таким чином, сформована система методів і прийомів роботи, інтегрована в уроки літературного читання, створює комплексні умови для розвитку медіаграмотності молодших школярів. Проведення серії уроків та їх експериментальна апробація дають можливість оцінити ефективність обраної методики, що буде підтверджено результатами контрольного етапу дослідження.

Проведено педагогічне дослідження засвідчило ефективність запропонованої методики. На констатувальному етапі було виявлено недостатній рівень сформованості медіаграмотності учнів четвертого класу (переважання середнього рівня за всіма компонентами). Після впровадження експериментальної методики спостерігалось зростання показників у

експериментальних класах. Найбільші позитивні зміни відзначено у розвитку ціннісно-рефлексивного та інформаційно-когнітивного показників.

Практичне значення дослідження полягає у розробці й впровадженні комплексу вправ для вчителів початкової школи щодо організації медіаосвітньої діяльності на уроках читання. Запропоновані завдання, вправи, сценарії уроків можуть бути використані у практиці вчителів, студентів педагогічних ЗВО, а також у системі підвищення кваліфікації педагогів.

Перспективи подальших досліджень пов'язані з розширенням методичних рекомендацій щодо інтеграції медіаосвітніх завдань у інші навчальні предмети, удосконаленням інструментів діагностики рівня медіаграмотності молодших школярів, а також дослідженням потенціалу цифрових освітніх ресурсів і технологій штучного інтелекту для підтримки формування медіаграмотності у початковій школі.

Таким чином, результати дослідження підтверджують, що формування медіаграмотності є невід'ємною складовою компетентнісного підходу в освіті та важливим чинником підготовки учнів до життя в інформаційному суспільстві.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

- Антонченко, М., 2022. Розвиток критичного мислення як головне завдання медіаосвіти. В: В. Іванов, ред. Методика інтеграції в проєкті«Вивчай та розрізняй: інфо-медійна грамотність»: зб. матеріалів. Київ: Академія української преси, IREX, Центр вільної преси.
- Андрієвська В. М., Олефіренко Н. В., Остапенко Л. П. Робота з медіатекстами як ключовий етап у формуванні медіаграмотності учнів початкової школи. Відкрите освітнє е-середовище сучасного університету. 2022. Вип. 13. С. 104–113. DOI: 10.28925/2414-0325.2022.138.
- Бабій Р. О. Аналіз підходів до визначення понять «медіаосвіта», «медіаграмотність», «медіапедагогіка». Збірник наукових праць Хмельницького інституту соціальних технологій Університету «Україна». 2013. Вип. 1 (7). С. 11–14.
- Баришполець О. Т., Найдьонова Л. А. (ред.). Медіакультура особистості: соціально-психологічний підхід : навч.-метод. посіб. Київ : Міленіум, 2009. 440 с.
- Buckingham D. (ed.). Watching Media Learning — Making Sense of Media Education. London : Falmer Press, 1990.
- Encyclopaedia Britannica: English-language reference work. Encyclopaedia Britannica.URL:<https://www.britannica.com/topic/Encyclopaedia-Britannica-English-language-reference-work>.
- Вербівський Д. С., Сікора Я. Б., Усата О. Ю. Медіаграмотність як один зі складників процесу підготовки сучасного педагога професійного

навчання. *Освітній дискурс*. 2021. Вип. 48. С. 69–72. DOI: 10.24144/2524-0609.2021.48.69-72.

- Грицак Н. Формування медіаграмотності учнів на уроках української літератури у 6-му класі. *Studia Methodologica*. 2024. Вип. 57. С. 279–287.
- Головань М.С. Інформатична компетентність: сутність, структура та становлення / М.С. Головань // *Інформатика та інформаційні технології в навчальних закладах*. – 2007. - № 4. – С. 62 - 69.
- Grizzle A., Wilson C., Douai A., Lau J. *Media and Information Literacy: Policy and Strategy Guidelines*. Paris : UNESCO, 2013. 196 p.
- Іванов В., Волошенюк О., Кульчинська Л., Іванова Т., Мірошніченко Ю. Медіаосвіта та медіаграмотність: короткий огляд. 2-ге вид. Київ : АУП, ЦВП, 2012. 58 с.
- Іванов В. Ф., Волошенюк О. В. Медіаосвіта та медіаграмотність : підручник / за наук. ред. В. В. Різуна. Київ : Центр вільної преси, 2012. 352 с.
- Іванов В. Ф., Волошенюк О. В., Мокрогуз О. П. (ред.). *Основи медіаграмотності : навч.-метод. посіб. для вчителя 8(9) класу*. Київ : Академія української преси, Центр вільної преси, 2014. 190 с.
- Іванова Т. В., Іванов В. Ф. Медіаосвіта та медіаграмотність як актуальні тенденції виховання сучасної молоді. У кн.: *Медіаосвіта та медіакультура в Україні*. Київ, 2012. С. 46–55.
- Карапузова Н. Д. Дидактичні основи формування математичних умінь молодших школярів за вимогами НУШ відповідно до змістової лінії «Робота з даними». *Імідж сучасного педагога*. 2022. № 6 (207). С. 61–66.

- Концепція впровадження медіаосвіти в Україні (нова редакція). Media Sapiens.2016.URL:https://ms.detector.media/mediaprosvita/mediaosvita/kontseptsiya_vprovadzhennya_mediaosviti_v_ukraini_nova_redaktsiya (дата звернення: 19.11.2025).
- Концепція впровадження медіаосвіти в Україні / за ред. Л. А. Найдьонової, М. М. Слюсаревського. Київ, 2016. 16 с.
- Концепція Нової української школи. Міністерство освіти і науки України. URL: <https://cutt.ly/cNMFskf>).
- Коропатник М. Медіаосвіта в Україні: історія і сьогодення. Сіверянський літопис. 2016. № 3. С. 159–174.
- Курліщук І. І. Медіаграмотність школярів як умова створення здоров'язбережувального освітнього середовища початкової школи. У кн.: Актуальні проблеми початкової освіти. 2021.
- Кучерук О. Інтегрування інфомедійної грамотності в простір мовної освіти. Українська мова і література в школі. 2020. № 3. С. 9–12.
- Лапушкіна Н., Падалка Р. Медіаосвіта на уроках української мови та літератури. Актуальні питання гуманітарних наук. 2021. Т. 41, № 2. С. 195–200.
- Livingstone S. Media Literacy and the Challenge of New Information and Communication Technologies. URL: <http://eprints.lse.ac.uk/>.
- Марченко Г. В. Термінологічний аналіз сутності категорії «медіаграмотність». Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 5 : Педагогічні науки: реалії та перспективи. 2021. Вип. 80 (2). С. 28–33. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nchnpu_5_2021_80%282%29__8

- Media and Information Literacy [Електронний ресурс]. UNESCO. URL: <http://www.unesco.org/new/en/communication-and-information/media-development/media-literacy/mil-ascomposite-concept/> (дата звернення: 19.11.2025).
- Медіаосвіта: європейський досвід та українські перспективи : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. Чернігів, 2013. 144 с.
- Медіаграмотність молодших школярів – новий результат початкової освіти. Матеріали наук.-практ. заходів. 2019.
- Мірошниченко П. В., Гороховський О., Мельникова-Курганова О., Островська Н. Фактчекінг і медіаграмотність : словник термінів. Київ : ГО «Центр аналітики і розслідувань», 2020. 79 с.
- Мокрогуз О. П. До питання про запровадження медіаосвіти у школі. Наукові записки. Серія: Педагогіка. 2013. Вип. 3. С. 95–101.
- Мохонько В. А. Розширення можливостей критичного мислення: важливість навчання медіаграмотності в школах. Innovative Ways of Learning Development : зб. матеріалів конф. Варна, 2023. С. 152–156.
- Муковіз О., Мельничук В. Шляхи формування основ медіаграмотності в молодших школярів на уроках інформатики. Психолого-педагогічні проблеми сучасної школи. 2023. Т. 1, № 9. С. 111–120. DOI: 10.31499/2706-6258.1(9).2023.279350.
- Найдьонова Л. І. Медіапсихологія: основи рефлексивного підходу : підручник для слухачів системи післядипломної педагогічної освіти. Київ : Міленіум, 2016. 312 с.
- Онкович Г. В. Використання інтегрованого простору знань у навчальному процесі засобами медіаосвіти. Журналістика, філологія та медіаосвіта. 2009. Т. 2. С. 252–255.

- Онкович Г. В. Медіаосвіта в Україні: сучасний стан та перспективи розвитку. Науковий вісник ВНУ ім. Лесі Українки. Філологічні науки. 2010. Вип. 21. С. 235–239.
- Онкович Г. Професійно-орієнтована медіаосвіта у вищій школі. Вища освіта України. 2014. № 2. С. 80–87.
- Онкович Г. В. Розвиток медіакомпетентності студентів на заняттях з української мови за професійним спрямуванням. 2023. URL: <https://www.researchgate.net/publication/368471958> Петрик Л. В. Медіаграмотність як навичка XXI століття. Педагогічна освіта: теорія і практика. 2017. Вип. 27. С. 100–103.
- Piette J., Giroux L. The Theoretical Foundation of Media Education. In: Media Literacy in the Information Age. New Brunswick ; London : Transaction Publishers, 1997. P. 89–134.
- Писаренко Л. М. Медіаграмотність як інструмент інформаційно-комунікаційних технологій. Питання літературознавства. 2021. Т. 4, № 3. С. 162–166 . DOI: <https://doi.org/10.32838/2710-4656/2021.4-3/27>.
- Приходькіна Н. О. Медіаосвіта учнів у шкільництві англomовних країн. Київ–Тернопіль : Крок, 2020. 412 с.
- Рекун О. О. Медіаграмотність у системі вищої освіти. Вісник НУ «Чернігівський колегіум». 2020. № 8. С. 41–44.
- Руденко Ю., Овчаренко В. Аналіз закордонного досвіду формування медіаграмотності молоді. Освіта. Інноватика. Практика. 2022. Т. 10, № 6. С. 45–51. DOI: 10.31110/2616-650X-vol10i6-006.
- Савченко О. Я. Типова освітня програма початкової освіти (1–4 класи). Міністерство освіти і науки України, 2019. URL: <https://mon.gov.ua/>

- Сулім А. А. Медіакомпетентність як результат упровадження медіаосвіти.
2011.URL:http://archive.nbuv.gov.ua/portal/natural/vkhnu/Soc_kom/2011_968/content/sulim.pdf
- Савченко О. Я. Впровадження у зміст літературного читання ідей медіаграмотності молодших школярів // *Початкова школа*. – 2019. – № 6. – С. 3–8.
- Троян С. О., Ткачук А. В. Медіаосвіта. Основи медіаграмотності. Умань : ПП Жовтий О. О., 2014. 128 с.
- The Partnership for 21st Century Skills. Framework for 21st Century Learning. 2019. URL:
https://www.teacherrambo.com/file.php/1/21st_century_skills.pdf Типова освітня програма для 1–2 класів закладів загальної середньої освіти. Київ, 2018.URL:<https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/navchalni-programi-dlya-pochatkovoyi-shkol>
Українська мова та читання : підручник для 4 класу закладів загальної середньої освіти / авт. кол. під кер. О. Большакової. Київ, 2021.
- Українська мова та читання : підручник для 4 класу закладів загальної середньої освіти / авт. кол. під кер. М. Вашуленко. Київ, 2021.
- Українська мова та читання : підручник для 4 класу закладів загальної середньої освіти / авт. кол. під кер. О. Іщенко. Київ, 2021.
- Українська мова та читання : підручник для 4 класу закладів загальної середньої освіти / авт. кол. під кер. О. Савченко. Київ, 2019.
- UNESCO. П'ять принципів медійної та інформаційної грамотності. 2017.
URL:https://ms.detector.media/mediaprosvita/mediaosvita/yunesko_opublikuvava_pyat_printsipiv_mediynoi_ta_informatsiynoi_gramotnosti

- Федоров О. В. *Медіаосвіта та медіаграмотність* : підручник для студентів педагогічних коледжів. Київ : Центр Вільної Преси, 2014. 431 с.
- Цік І. (ред.). Методичний путівник Нової української школи: мовно-літературна освітня галузь. Краматорськ, 2021. URL: https://znayshov.com/FR/14231/Metod_nush_5.pdf
- Шарко В. Д. Медіакомпетентність як складова методичної підготовки вчителя та її діагностування. Інформаційні технології в освіті. 2012. Вип. 13. С. 84–90.
- Шевирьова І. Г. Аналіз проблеми формування медіакомпетентності сучасного вчителя початкової школи. Вісник ЛНУ ім. Т. Шевченка. 2016. № 1. С. 245–251.
- Шейбе С., Рогоу Ф. Медіаграмотність : підручник для вчителів / пер. з англ. С. Дьома ; за ред. В. Іванова, О. Волошенюк. Київ : Центр вільної преси, 2017. 319 с.
- Шуневич О. Шляхи формування медіаграмотності в процесі навчання учнів української мови. Український педагогічний журнал. 2017. № 4. С. 103–110. URL: <https://uej.undip.org.ua/index.php/journal/article/view/572>
- Шкуренко О. В., Нежива Л. Л. Методичні особливості застосування коміксів у процесі підготовки вчителів початкової школи. Відкрите освітнє е-середовище сучасного університету. 2024. Вип. 16. С. 92–105.
- Шулім Т. В., Колісник Г. І. Розвиток цифрової грамотності вчителів початкових класів у контексті медіаосвіти. Освітологічний дискурс. 2021. Вип. 33. С. 180–188.

- Zariņa L., Badjanova S., Iliško D., Petrova M. Empowering Digital and Media Literacy of Primary School Teachers in Latvia. EDULEARN12 Conference Proceedings. 2020. DOI: 10.21125/edulearn.2020.1087.
- Захарчук Т. В. Система педагогічних умов застосування медіаосвітніх технологій у професійній підготовці майбутніх учителів. Вісник СевНТУ. Серія «Педагогіка». 2012. Вип. 127. С. 115–119.
- Ягупов В.В. Педагогіка: Навч. посібник. – К.: Либідь, 2002. – 560 с.

ДОДАТКИ

Додаток А

Зараз змінилася ідея телефонного дзвінка. Раніше ви телефонували в певне місце, а тепер — конкретно людині.

Мартін Купер

З квітня 1973 року. Нью-Йорк. Якийсь чоловік на вулиці дістав телефон і подзвонив. «Алло, — сказав він (співбесідник). — Ти знаєш, звідки я тобі дзвоню? З вулиці. Зі стільникового телефона, портативного і реального».

Це був перший в історії дзвінок зі стільникового телефона. Його зробив інженер компанії «Моторола» Мартін Купер, син єврейських емігрантів з якогось містечка під Києвом. Він подзвонив своєму (колега) — (інженер) з фірми-конкурента.

«Не пам'ятаю, що він тоді відповів, — згадував пізніше Купер. —

Але я чув, як скриплять у нього зуби».

Перший мобільний телефон скидався на цеглину. Розміри 225×125×375 мм, вага 1 кг 150 г. Заряду акумулятора вистачало на 20 хв. Однак більше його годі було втримати в (рука).

Купер і його команда сподівалися, що мобільний телефон буде в кожній людини на Землі. Номер телефону даватимуть (користувач) при народженні. Та й сам телефон являтиме собою імплантат, який будуть вшивати під шкіру. Купер вірив, що технології мобільного зв'язку зроблять життя кращим і безпечнішим.

■ Поясніть, для чого в тексті: **А** фото; **Б** опис телефона; **В** епіграф — слова Мартіна Купера.

- 6.** 1) Випишіть із вправи 5 речення зі словами в дужках у потрібній формі.
2) Дізнайтеся і розкажіть: **А** чому телефон називають *стільниковим* і *мобільним*; **Б** що означає слово *портативний* і як воно пов'язане зі словами *портфель*, *апорт*, *імпорт*, *транспорт*.

1. Яку інформацію містить афіша? Використавши зміст афіші, поставте запитання так, щоб у відповіді були числівники. Відповіді запишіть.

Досліджую медіа

Колаж (у перекладі з французької означає «склеювати») — це технічний прийом в образотворчому мистецтві, коли на будь-яку основу наклеюють найрізноманітніші за кольором шматочки матеріалів, що утворюють цілісну художню композицію.

Колаж схожий на аплікацію. Під час створення колажів зазвичай використовують вирізки з газет і журналів, світлини, клаптики тканини, фольгу, засушені рослини, написи, окремі букви, власні малюнки тощо. Колаж може бути домальований ручкою, аквареллю, фломастером тощо. Колажі можуть бути на різні теми.

- > Розглянь зображення колажів. На яку тему ці колажі? Які матеріали були використані для їх створення?

Досліджую медіа

- > Розглянь ілюстрацію до легенди на с. 35. Який епізод зображено?
- > Яким художниця Анна Загорська зобразила Силуна? Чи таким ти його уявляв (уявляла)?

Досліджую медіа

> Розглянь міміку цих клоунів. Як думаєш, які емоції вони виражають?

2. Кому письменниця присвячує свою книжку? Чому саме їм?
3. Що ви відчували, коли читали цей уривок? Чому? Які речення вас особливо вразили?
4. Якими ви уявляєте: **А** головну героїню; **Б** дідуса? Яка у них зовнішність, улюблені справи, риси характеру? Перечитайте уривок, поділіться думками з партнером, а потім запишіть їх на чернетці (5–6 речень). У реченнях з однорідними членами ставте коми там, де вони потрібні.
5. Запишіть у зошит своє висловлювання.

3. Пригадайте, як відрізнити факт від думки.

Факт — це те, що було або є. Його можна перевірити або довести. Думка — це чийсь погляд, міркування про факти. З чиею думкою можна не погодитись. Факти заперечити не можна.

4. Поясніть, які із наведених тверджень є фактами, а які — думками.

Усім сучасним хлопчикам сподобалося б у Давній Греції.
 Давньогрецькі хлопчики плавали, боролися, кидали диск і спис.
 Де сильне тіло — там сильний розум.
 Фізичні вправи для дівчаток не такі важливі, як для хлопчиків.

Усіх дівчаток у Давній Греції мами вчили хатньої роботи, а дочок із багатших родин — ще й читання і письма.

- Якщо є думка, з якою ви не згодні, наведіть аргументи проти.
5. Навіщо у статті фото? Які факти вони підтверджують?
 6. Доберіть речення зі статті до зображення з давньогрецьких ваз.
 7. Підготуйте усне повідомлення на одну з тем:
 - А** Чого вчили дівчат у Давній Греції?
 - Б** Чого вчили хлопців у Давній Греції?
 - В** Чому давні греки вважали фізичні вправи дуже важливими для хлопців? Наведіть два аргументи.

Працюйте так: 1. Знайдіть і перечитайте уривок зі статті, де є потрібні вам факти. 2. Випишіть ключові слова. 3. Дайте відповідь на запитання, використавши ключові слова.

8. Запишіть один факт і одну думку про ваш урок фізкультури.

- 4 Склади історію про паперову й електронну книжки. Чи зможуть вони потоваришувати?

- 4 Слово «фейк» походить від англійського слова, що означає «підробка, фальшивка». Це неправдива інформація, яку в медіа подають як правдиву. Уяви, що за часів чумаків був інтернет. Про них оприлюднили інформацію. Подумай, яка є фактом, а яка — фейком.

1. Чумаки возили сіль на возах, запряжених волами.
2. Професія чумака була небезпечною.
3. Галактику, де знаходиться наша планета Земля, назвали Чумацький Шлях.
4. На сьогодні чумака — одна з популярних професій серед молоді.

Додаток Б

Додаток В

Тема: Притча "Сила слова". Усвідомлення головної думки твору.

Матеріал: Народна притча "Сила слова" (матеріали розроблено до підручником М.С. Вашуленко, О.А. Дубовик)

I. Загальна інформація

Мета:

Сприяти формуванню медіаграмотності учнів через ознайомлення з притчею «Сила слова»;

розвивати вміння усвідомлено сприймати зміст притчі, визначати її головну думку, пояснювати смисл висловів героїв і моральний урок твору;

удосконалювати навички виразного читання, уміння висловлювати власну думку щодо прочитаного;

виховувати повагу до слова, розуміння його впливу на людину, прагнення говорити добрі, щирі слова.

Тип уроку: комбінований

Обладнання: Підручник, презентація, відео.

Хід уроку:

Організаційний момент:

Привітання: "Доброго ранку, діти. Посміхніться один одному. Нехай ті знання і вміння, які ви отримаєте на уроці, будуть корисні у житті. Сьогодні ми дізнаємось, яку силу має слово — як воно може підтримати, підбадьорити, але й поранити. А допоможе нам у цьому мудра притча «Сила слова»"

Актуалізація знань та повідомлення теми.Вступна бесіда:

Яке значення має слово в житті людини?

Чи може слово змінити настрій?

Пригадайте випадок, коли чиєсь добре слово допомогло вам.

Опрацювання тексту "Сила слова"

Учні самостійно читають текст притчі

Первинне читання (Вчитель або підготовлений учень):

Завдання: Уважно прослухати притчу і визначити, які слова перешкоджали жабенятам.

Виразне читання в особах (Діалог):

Розподіл ролей: Автор, Жабенята-учасники (ті, хто здалися), Натовп-зібрання (вигукують зневіру), Жабеня-переможець.

Діти відтворюють діалог, акцентуючи на контрасті між інтонацією натовпу та рішучістю переможця.

Вправа "Встав пропущене слово": (Учитель зачитує речення з тексту, пропускаючи ключові слова, діти називають їх).

Ще більше * падало з висоти на землю. Тільки одне * все вище і вище. І, доклавши великих зусиль, воно, *, дісталось таки на вершину! І перемогло! Усім * було дізнатися, як йому це вдалося. Де в нього знайшлися * не впасти з висоти? Але жабеня-переможець виявилось *... Воно не чуло, що глядачі не вірили в * сили!

Аналіз змісту притчі:

Яке змагання задумали провести маленькі жабенята?

Що вигукували глядачі, спостерігаючи за жабенятами? (Наприклад: «У вас нічого не вийде!», «Це занадто складно!»)

Чому більшість учасників припинили підйом?

Чому лише одне жабеня змогло дістатися вершини? (Зверніть увагу, що воно не чуло образливих слів і сприймало все навколо позитивно.)

Поміркуйте: чи завжди глухота є недоліком? Як у цій історії вона стала перевагою?

Як ви розумієте вислів: «Пам'ятай про силу думки та слова! Думай тільки про добре!»

Творча робота:

Стрічка новин за сюжетом

Поділіть учнів/учениць на три групи.

Завдання: сюжет прочитаного тесту подати як новину. Потім кожна група презентує свій та всі обговорюють : чи передає ваша «новина» головну думку притчі? Чому ви обрали саме ці події?

Узагальнення. Визначення головної думки :

Проблемне питання: Яка головна ідея цієї притчі? (Діти формулюють свої варіанти).

Головна думка притчі полягає в тому, що слово має велику силу й здатне впливати на людину. Воно може як знеохотити, так і надихнути на добрі вчинки. Тому важливо вірити у власні сили, оберігати себе від негативних слів і цінувати підтримку доброзичливих людей.

Творче завдання "Слово підтримки":

Уявіть, що ви – друг або наставник жабеняти. Які слова підтримки ви б йому сказали, щоб надихнути не здаватися?

(Діти промовляють або записують 1–2 речення, наприклад: «У тебе все вийде!», «Не зупиняйся, ти сильний!»).

Підсумок уроку. Рефлексія:

Гра "Позитивне слово": Кожен учень називає одне добре слово, яким він може охарактеризувати свого сусіда.

Гра "Продовж речення":

Я зрозумів(ла), що слово...

Мені найбільше запам'яталося...

Наступного разу, коли мені буде важко, я...

Оцінювання:

Оцінювання роботи учнів.

Домашнє завдання :

Прочитати притчу "Сила слова".

Намалювати ілюстрацію до моменту перемоги жабеняти.

Тема: Міфи Давньої Греції. Чарівні перетворення. Міф «Пандора»

I. Загальна інформація

Мета:

Сприяти формуванню читацької, пізнавальної та медіаграмотної компетентностей учнів через ознайомлення з міфом «Пандора»;

розвивати вміння усвідомлено сприймати зміст міфу, визначати його головну думку, порівнювати вчинки персонажів та моральні висновки;

удосконалювати навички аналізу інформації з різних джерел (тексту, ілюстрацій, відео), розрізняти факти та художні вигадки;

виховувати інтерес до античної культури, прагнення до розуміння символічного змісту міфів, відповідальне ставлення до власних дій і слів.

Тип уроку: комбінований

Обладнання: Підручник, презентація, відео.

II. Хід уроку

Організаційний момент:

Привітання: Сьогодні ми продовжимо мандрівку сторінками чарівної країни — Міфології.

Скажіть, чи сподобалась вам ця дивовижна країна? За що саме ви її полюбили?

Сьогодні на нас чекають нові відкриття — ми читатимемо захопливі оповіді про надприродні сили, які, за давніми переказами, втручалися в життя людей і впливали на їхню долю.

На уроці ми познайомимось з одним із найвідоміших міфів Давньої Греції — міфом «Пандора».

Перевірка домашнього завдання: Переказ та опитування за прочитаним
вдома міфом «Ра та Апоп».

Актуалізація знань та повідомлення теми :

Що таке міф ?

Які міфи на уроках ми вже прочитали?

З якою країною вони пов'язані ?

Прочитання міфу в голос:

Учні читають ланцюжком текст декілька разів.

Аналіз змісту міфу (з елементами вибіркового читання)

Чому Зевс розгнівався на людей і вирішив їх покарати?

Яке завдання він доручив Гефесту?

Як назвали створену дівчину? Знайдіть у тексті її опис і зачитайте.

Куди Гермес привів Пандору після її створення?

Про що Прометей застерігав свого брата Епіметея?

Чому Епіметей не зважив на слова свого мудрого брата?

Яку роль мала виконати Пандора за задумом Зевса?

Як жили люди до появи Пандори?

Завдяки кому на землі панували спокій, щастя і добробут?

Що подарував Зевс Пандорі як посаг?

Яку умову він поставив їй щодо цього дару?

Чи виконала Пандора наказ Зевса?

Що сталося на землі, коли Пандора відкрила амфору?

Робота за ілюстрацією:

Розгляньте зображення.

Кого, на вашу думку, зобразив художник?

Які деталі малюнка допомагають зрозуміти, що це саме Пандора?

Придивіться до виразу її обличчя. Чому очі Пандори широко розкриті, а на обличчі — переляк чи здивування?

Як ви ставитеся до вчинку Пандори? Як би ви вчинили на її місці ?

"Порівняй джерела"

Знайдіть два-три різних онлайн-статті або мультимедійні ресурси про міф Пандори (наприклад, переказ, відео, ілюстрації).

Визначте, що схоже, а що відрізняється в цих джерелах (наприклад: назва «скринька» чи «амфора», деталі сюжету, інтерпретація ролі Пандори).

Обговорення-дебати

Поділіться в групах для відповідей на питання:

Чи завжди цікавість і бажання «відкрити» щось нове — це позитив? (Орієнтуючись на міф Пандори.)

Кожна група готує 1-2 аргументи «за» і «проти».

А потім підійміть питання: як медіа (технічні засоби, соцмережі) можуть бути інструментом цікавості, але й джерелом непередбачених наслідків?

Оцінювання:

Оцінювання роботи учнів.

Домашнє завдання :

Читати міф "Пандора" ст. 27-29.

Віртуальний тур

Світ Катерини Білокур

Створено за підтримки
Українського культурного
фонду.

Для відгуків та зауважень
звертайтеся на e-mail:
3D@museum.com.ua

Використання контенту

Квіти, морква, огірок
1950
Поліхна, 1950

Квіти
1950

Квіти
1950

Галерея

СВІТ
КАТЕРИНИ
БІЛОКУР

"Я всякі
а малюю
я люблю
я пішла
я покл
і покл

